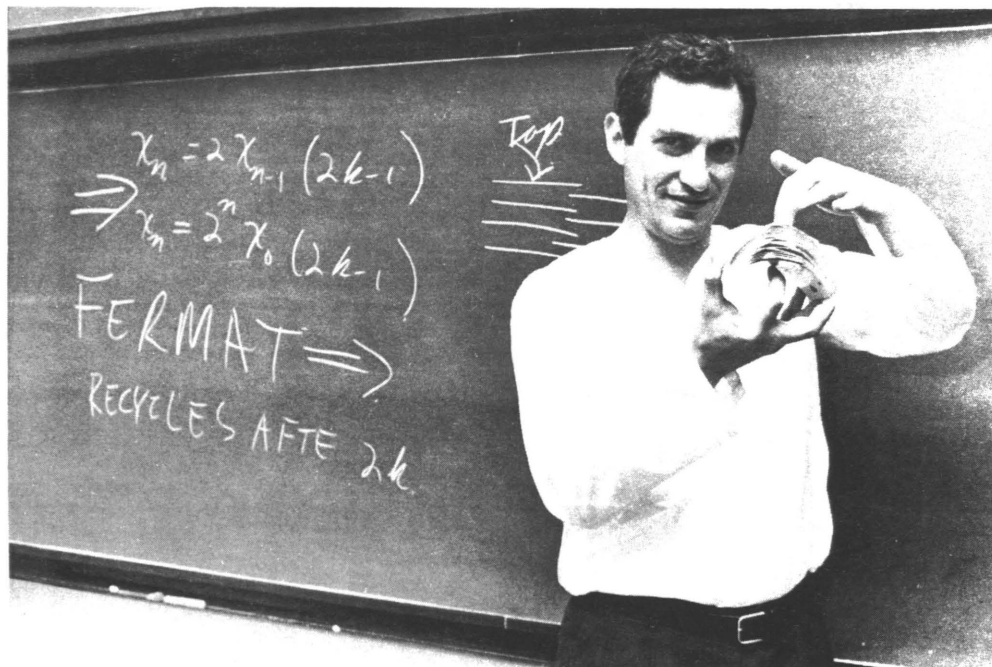

HVA ER EGENTLIG ET SAMMENTREFF? EIENDOMMELIGE SAMMENTREFF BLIR OFTE TATT TIL INNTEKT FOR AT OVERNATURLIGE KREFTER PÅVIRKER OSS. MEN OFTE BLIR VI LURT FORDI VI VANLIGVIS IKKE ER FLINKE TIL Å BEREKNE SANNSYNLIGHETER.

LES DEN INTERESSANTE ARTIKKELEN OM SAMMENTREFF I DETTE NUMMER, AV MATEMATIKEREN PERSI DIACONIS FRA STANFORD-UNIVERSITETET I USA.

Medarbeidere i CSICOP
ass. of the CSICOP

Paul Kurtz, Chairman
(professor of philosophy, SUNY at Buffalo)
Kendrick Frazier
(science writer, Editor, *THE SKEPTICAL INQUIRER*)
Lee Nisbet, Executive Director
(professor of philosophy, Medaille College)

FELLOWS

James E. Alcock
(professor of psychology, York Univ.)
Isaac Asimov
(science writer)
Irving Biederman
(professor of psychology, SUNY at Buffalo)
Brand Blanchard
(professor of philosophy, Yale)
Mario Bunge
(professor of philosophy, McGill Univ.)
Bette Chambers
(Executive Director, American Humanist Assoc.)
Milbourne Christopher
(magician, author)
F. H. C. Crick
(Salk Institute for Biological Studies)
L. Sprague de Camp
(science writer, engineer)
Bernard Dixon
(European Editor, *Omnis*)
Paul Edwards
(Editor, *Encyclopedia of Philosophy*)
Charles Fair
(science writer)
Antony Flew
(professor of philosophy, Reading U. England)
Yves Galilret
(Exec. Secy. I Union Rationaliste)
Martin Gardner
(author, critic)
Stephen Jay Gould
(Museum of Comparative Zoology Harvard)
C. E. M. Hansell
(psychologist, Univ of Wales)
Sidney Hook
(professor emeritus, philosophy, NYU)
Ray Hyman
(professor of psychology, Univ of Oregon)
Leon Jaroff
(Managing Editor, *DISCOVER*)
Lawrence Jerome
(science writer, engineer)
Philip J. Klass
(science writer, engineer)
Marvin Kohl
(professor of philosophy, SUNY at Fredonia)
Edwin C. Krupp
(astronomer, director, Griffith Observatory)
Lawrence Kusche
(science writer)
Paul McCready
(scientist/engineer, AeroVironment, Inc.)
David Morrison
(professor of astronomy, Univ of Hawaii)
Ernest Nagel
(prof. emer., philosophy, Columbia)
James Oberg
(science writer)
W. V. Quine
(professor of philosophy, Harvard)
James Randi
(magician, author)
Cari Sagan
(professor of astronomy, Cornell)
Evry Schatzman
(President, French Physics Association)
Thomas A. Sebeok
(anthropologist and linguist, Indiana Univ.)
Robert Sheaffer
(science writer)
B. F. Skinner
(professor of psychology, Harvard)
Marvin Zelen
(statistician, Harvard)
Marvin Zimmerman
(professor of philosophy, SUNY at Buffalo)

**NORSK INSTITUTT FOR VITENSKAPELIG FORSKNING
OG OPPLYSNING (NIVFO)**

NORWEGIAN INSTITUTE OF SCIENTIFIC RESEARCH AND ENLIGHTENMENT
A NORWEGIAN SECTION OF THE CSICOP

INNHOOLD

SIDE

LEDER	3
PERSI DIACONIS PÅ SVERIGE-BESØK	4
"TVANG TIL TRO ER DÅRENS TALE"	9
URI GELLER SKRIVER BOK	10
ENDA EN UFO-BOK	11
DESINFORMASJON OM MEDISIN	12
VURDERING AV STØRRELSE	13
UFO-KLASSIKER - Delphos, 1971	15
LYDLØSE FLY	22
"UFON" KOMMER	23
"TROENDE ELLER NEGATIV"	23
"HVOR DUM KAN MAN BLI?"	24
UFO OG IFO	26
HØYSPENTLEDNING OG UFOER I HESSDALEN .	28
UFO I ÅL	30
UFOLOGISK TV-DEBUT	31

ABONNEMENT: KR. 95,- BESTILLES HOS:

N I V F Ø
Boks 2119
7001 TRONDHEIM

POSTGIRO: 3 46 95 74 - 5 NUMMER PR. ÅR

ANSVARLIGE REDAKTØRER:

K. Stenødgård og Jan S. Krogh

ET KRITISK FORUM FOR OFF-BEAT-LITTERATUR
OG PSEUDOVITENSKAP.

LEDER

Som nevnt i forrige nummer av NIB har bladet Vi Menn nr. 4/87 en glimrende reportasje om CSICOPs trollmann, James Randi. Egil Ulateig besøkte selv Randi i hans hjem ved Fort Lauderdale, Florida.

I dag frykter helbredelsespredikanter, UFO-tilhengere, filippinske "mirakelkirurger", spiritister, guruer, Erich von Däniken og tilhengere av det "overnaturlige" alle James A. Randi. Han har tatt en hel rekke av dem med buksa nede, ofte i populære TV-programmer som Johnny Carsons show.

For tiden konsentrerer Randi seg om den store milliardbutikken i USA: Helbredelse ved bønn. Det finnes et par hundre av disse predikantene rundt om i landet. Den mest berømte er Pat Robertson, som har ambisjoner om å bli USAs president. Gjennom egne og andres TV-stasjoner og utrolige direct mail-kampanjer når de en stor del av de 260 millioner amerikanere. Randi viser på video hvordan en av dem jobber. Det er Peter Popoff, omtalt i NIVFO-Bulletin nr. 4-5/86, side 3. Han tjente omlag 18 millioner dollar i året før CSICOP begynte å granske ham. Han har landsted i California med svømmebasseng, golfbane og det hele. Alt er skattefritt, fordi det dreier seg om religion.

Noen sier: Kan ikke disse tullingene bare få holde på? Men de forstår ikke hvor mye de ødelegger, sier Randi. Folk kommer tilbake fra Filippinene, tror de er helbredet, og så dør de.

Det forferdelige er at påtalemyndighetene ikke reiser tiltale mot disse kjeltringene. Men i USA kan alt få lov å skje i Guds eller en annen religions navn.

CSICOP har åtte og en halv time med lydband som de har lagt frem for statsadvokaten i California. Og de har skrevet til justisminister Edward Meese. Det hjelper ikke.

For NIVFO-Bulletins lesere er dette ikke nytt, men det vil det trolig være for de aller fleste andre. Vi ønsker

derfor å peke på det meget rosverdige i at i alle fall ett ukeblad på denne måten har brutt med gammel tradisjon når det gjelder presentasjon av det "paranormale" eller "uforklarlige".

Reportasjen i Vi Menn får på en utmerket måte frem flere av hovedpoengene på vårt felt: Hvordan sjarlataner av alle slag, som ikke en gang er særlig dyktige, år etter år håver inn millioner og atter millioner ved å utnytte den irrasjonelle bølgen og folks ufattelige godtroenhet og stupiditet på dette området. Som vi har gitt eksempler på i NIVFO-Bulletin er det mange som får betale dyrt for denne mangelen på sann kunnskap om det "paranormale". Det koster dem ikke bare et klekkelig honorar til bedragerer, men også livet.

Milliardbedrag i Guds navn er en akseptert gesjeft i "Guds eget land", selv når den har menneskeliv an mass til følge. Og landets president - han konsulterer hver morgen tre horoskoper.

James A. Randi utfører også tricks som fortøner seg som mirakler. Men i motsetning til de sjarlatanene han avslører er Randi ærlig og tittulerer seg selv med nettpot SJARLATAN! Han har det til og med på Diners kredittkortet sitt, hvor det står: "Professional charlatan".

CSICOP har spart staten for penger. De har nemlig avslørt de såkalte ESP-eksperimentene så grundig at hverken CIA eller Forsvarsdepartementet lenger tør bevilge penger til dem. Som vi vet har tilhengere av ESP hevdet at noen mennesker kan påvirke materien uten selv å være til stede, f.eks. utløse en atombombe langt unna. Randi har bare en kommentar: - Bullshit.

James A. Randi vil ha beviser for han tror på ESP, som ville kullkaste all vår vitenskap opp til nå. "Det har jeg ikke fått," sier han. "Det er faktisk mer som taler for at julenissen eksisterer."

Og det gjør han jo helt til masken faller....

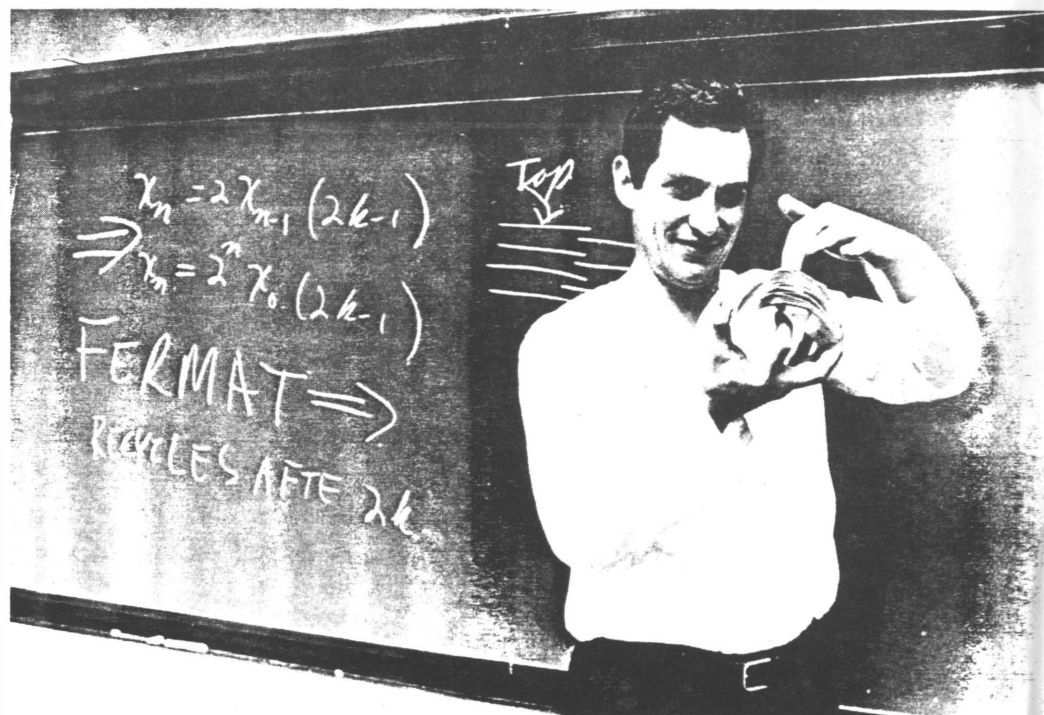

Foto Bengt Lekström

Persi Diaconis på sverigebesök

Av Jonas Söderström

Anm. Jonas Söderström arbeider ved SSR-avisen i Stockholm. Han er også redaktør for tidsskriftet Folkvett (organ for foreningen Vetenskap och Folkbildning), hvor referat fra Persi Diaconis' opptreden i Sverige først ble publisert.

OM SAMMENTREFF

Et femtitalls tilhørere innfant seg på Matematiska institusjonen i Uppsala fredag den 6. juni for å lytte til Persi Diaconis foredrag om sammentreff - "On coincidences".

Diaconis er en av grunnleggerne av CSICOP og professor i matematisk statistikk ved Stanford. Dessuten er han profesjonell tryllekunstner - av kolleger ansett som en av de tre beste i verden på kortdistanse-trylling (slikt som man gjør like under nesen på folk og ikke på en scene). Tretten år gammel sluttet Diaconis på skolen og rømte hjemmefra for å turnere rundt hele USA som assistent for en tryllekunstner. Et par år senere hadde han egne forestillinger og begynte å turnere alene verden rundt.

Etter ti år i bransjen ble han lei av slitet og av hverken å kunne regne eller stave. Han begynte å ta kveldskurser for å bøte på sin utdannelse. Tre år senere var han klar med sin universitetseksamen og 29 år gammel ble han doktor i statistikk. (Et av Diaconis trick er forevrig å riste en mynt 50 ganger og alltid få opp krone-siden.)

For CSICOP har han, akkurat som James Randi, gjort flere granskinger av påstått synske, telepater, medier og magikere.

"SYNKRONISITET"

Hva er et "sammentreff" egentlig?

Diaconis definisjon er "en rekke samtidige hendelser, som oppleves å henge sammen på en meningsfull måte, men tilsynelatende savner årsaks-sammenheng" ("a set of concurrent events, perceived as meaningfully, with no apparent causal connection").

Det er i seg selv ikke noe pseudo-vitenskapelig eller irrasjonelt ved "sammentreffene". De inntreffer; selv om de strengt tatt bare eksisterer inne i våre hoder ("sammentreffet" er jo definisjonsmessig ikke hendelsen som sådan, men vår opplevelse av den) så er de betydelig mer virkelige enn UFOer, gjengangere eller leviterende yogier.

Men "eiendommelige" sammentreff blir ofte tatt til inntekt for at overnaturlige krefter påvirker oss, eller for at naturlovene kan settes ut av spill. En av dem som var fascinert av sammentreffene var psykologen C.G. Jung, som lot dem ligge til grunn for en teori om "synkronisitet" - et prinsipp for a-kausale sammenhenger (hvilket er tittelen på den bok han skrev om saken).

Jung mente at det forekom altfor mange sammentreff i livet til at de skulle kunne forklares bare av slumpen - en opplevelse som sikkert mange mennesker deler.

Men i virkeligheten er mange av disse sammentreffene slett ikke særskilt eiendommelige, og Persi Diaconis presenterte sitt foredrag som et forsøk på å formulere en rasjonell teori om "synkronisitet".

FØDSELSDAGSPROBLEMET

Vi blir ofte lurt fordi vi vanligvis ikke er særlig flinke til å beregne sannsynligheter, mener Persi Diaconis.

Et klassisk eksempel er "fødselsdagsproblemet". Hvor mange mennesker må man samle for at oddsen skal være 50-50 for at det gruppen finnes to personer med samme fødselsdag?

De fleste som blir spurt gjetter på halvparten av 365, og svarer 182 eller 183.

Det rette svaret er dog - 23 personer. (Det betyr at doble fødselsdager sannsynligvis finnes i mer enn halvparten av alle våre skoleklasser, med tanke på klassens gjennomsnittlige størrelse!)

NESTEN TREFF

Tar man så med i betraktningen at vi ofte nøyer oss med "nesten" - f.eks. å ha nesten samme telefonnummer så nær som på et siffer eller å fylle år på dager nærmest etter hverandre - for å synes at det er ganske eiendommelig, så øker sannsynligheten dramatisk. I eksemplet med fødselsdagene er det da nok med en gruppe på 14 personer for at oddsen skal være 50-50.

En annen mekanisme bak "sammentreffene" er hva Persi Diaconis kaller for "loven om de virkelig store tallene".

- Om du har tilstrekkelig stort materiale kommer hvilken som helst hendelse sannsynligvis til å inntreffe. La oss f.eks. si at sannsynligheten for en viss hendelse ikke er mer enn én på millionen. Ettersom USA har 200 millioner innbyggere kan det bety at hendelsen inntreffer 200 ganger om dagen.

- Det er altså egentlig merkelig at vi ikke oversvømmes av mange flere fullkomment fantastiske sammentreff.

(Den polske forfatteren Stanislaw Lem har forøvrig skrevet en filosofisk-matematisk triller hvor "de store talls lov" spiller en viktig rolle i en eiendommelig mordhistorie. Den heter "Snuvan" og finnes på svensk.)

SANNDRØMMER

Til kategorien merkelige sammentreff som ses som tegn på overnaturlige krefters spill, hører ulike typer av sanndrømmer. Man drømmer om en trafikkulykke; neste dag blir man vitne til en.

I slike tilfeller lures vi ofte av minnet.

- Vi har vanligvis 10-15 drømmer per natt. De fleste av oss husker ikke særlig mange av dem - men hvis det inntreffer noe som minner om det vi drømte kan vi erindre oss drømmen.

Hvis man ikke er klar over at man øser fra en rik kilde, vil man av og til komme ut for noe som synes å være et mirakel.

B L Ø F F

Endel sammentreff har trolig en felles naturlig årsak, som dog er ukjent for oss.

I andre tilfelle kan årsakene ha blitt skjult bevisst for oss. Da er det tale om bløff - som i tilfellet BD, og som Diaconis fortalte følgende om - her gjengitt i referat etter et båndopptak.

TILFELLET B.D.

"En dag for omtrent ti år siden, da jeg var student ved Harvard, foreslo en av mine lærere i statistikk at jeg skulle gå over til psykologi-instituttet og kikke på en demonstrasjon av et virkelig oppsiktsvekkende medium.

Jeg vet ikke hvordan De ville ha reagert, men jeg var allerede da ganske blasé. Jeg hadde fått høre masser av fantastiske historier som når jeg kontrollerte dem viste seg ikke å være det spor merkelige.

Men likevel tenker man gjerne, akkurat når det skal begynne, at "kanskje denne gangen - kanskje vil noe fantastisk komme til å hende". Denne følelsen av opphisselse slår meg fremdeles.

På den andre siden kan en demonstrasjon av et medium meget vel være en fyr som ligger på et tigerskinn, kikker i taket og forteller om sine dejavu-opplevelser.

Så jeg ble glad da jeg fikk se at mediet denne gangen var en ung mann med meget langt hår og et helt bord fullt av kortstokker. Dette kunne bli interessant, n o e kommer til å hende; det blir i alle fall ikke bare historier.

Og han gjorde faktisk en hel del interessante demonstrasjoner med kortene. Jeg skal referere et par av dem for å gi et begrep om hva han gjorde.

En typisk demonstrasjon foregikk på denne måten. Han hadde to kortstokker, en blå og en rød. Han blandede dem, la dem fra seg og bad noen av tilskuerne om å nevne to kort. Det ble f.eks. hjerter tre og spar ess. Han sa: "OK, begynn nå å snu kortene til et av de to kommer opp!"

En tilskuer snudde samtidig to kort opp fra begge kortstokkene. Omsider kom hjerter tre opp i den ene stokken. Da ropte han plutselig: "Fjorten!" Og da vi tallet oss ned 14 kort i den

andre kortstokken, lå spareset der. Og det var jo ganske slående!

La meg gjøre en pause her og komme med noen bemerkninger!

Her illustrerte mediet et meget viktig prinsipp bak sammentreff: prinsippet om 'multiple endpoints'.

Mannen det er tale om, B.D., *sa aldri på forhånd hva som skulle hende.*

Anta at hjertetreerne hadde kommet opp samtidig. Det hadde jo vært ganske bra. Eller begge sparesene. Det kunne også ha vært hjertetre her og spares der - eller omvendt.

Eller - om nå ikke d e t hadde skjedd, så kunne vi ha fått tallet 14! Og om det hadde vært den andre hjertetreeren, så hadde også det vært ganske overraskende.

Og hvis nå ikke noe av dette skjedde, hvorfor skulle ikke B.D. kunne ha sagt: 'Snu det neste kortet!' D e t kunne jo ha vært esset eller treeren!

EN TIL ATTE

Om man bare ser på disse mulighetene - og jeg tror De vil være enig i at hvilke som helst av disse variantene anses som omtrent like overraskende som den som virkelig hendte - er sjansen for treff en til åtte. Og BDs evne fungerte omtrent hver åttende gang!

SVært ofte hendte det altså ingenting. Men i stedet for å si at "denne fyren gambler bare", så ble folk imponert av det faktum at det som oftest ikke fungerte - for hvis han hadde bløffet, da hadde han hatt en sikker metode som fungerte hele tiden!

BD dro også fordel av begrepet "nær". En gang forutså han hjertes dame, og da ruter dame kom opp sa han: "Jeg har virkelig vanskelig for å se fargene". (Hvis jeg hadde regnet med også hjertes ess og ruter treere i eksemplet foran, hadde oddsene blitt enda bedre.)

KORT-TRICK

Ved et tilfelle satt jeg skrått bak ham og så ham kikke på det underste kortet da han blandet kortstokken. Så kuperte han stokken, men markerte hvor det underste kortet var ved å la det stikke ut litt.

Så instruerte han en tilskuer om å spre

ut kortene og trekke et av dem. Vedkommende trakk et kort, fem kort fra det som BD hadde kikket på. BD sa: 'Kikk på kortet, husk det og legg det så tilbake!' Så lot han kortstokken bli samlet sammen igjen, og så ble han meget opphisset - tok noen skritt bakover fra bordet og sa: 'Kuper stokken, kuper igjen! Jeg tror virkelig at noe kommer til å hende nå!' (Det trodde jeg også!)

Og så sa han: 'Vi trenger et annet kort, eh... hjertes seks' - hvilket var det kortet han hadde sett på bunnen av stokken og markert. (Jeg hadde også sett det).

Deretter sa han: 'Vi trenger et lite tall. Si et lite tall noen!' Noen sa 'tre'. Han sa: 'Vi trenger et annet lite tall!' Noen sa 'fem'. Han sa: 'Fem, kjempebra!'

Nå var han virkelig i form, og kom med et lite resymé: 'To personer tenkte på et kort og en tenkte på et tall.'

Nå tenkte jo faktisk ikke to personer på hver sitt kort. Et kort ble valgt ut av stokken, det andre valgte BD ut selv, og det første tallet som ble valgt ut godtoks ikke.

I alle fall så fortsatte BD: 'Begynn å telle nedover til et av de to kortene kommer opp' - det var hjertes seks - 'tell ned fem - hva var det for et kort De tenkte på?' - det var det! Og folk ble meget, meget overrasket over dette.

"PINNE-KNIPPE-EFFEKTEN"

Jeg har en sensmoral med historien om BD. Siden jeg fortalte historien på min måte lurte De nok på hvordan noen kan la seg bløffe av disse trickene.

Etter BDs 'forestilling' snakket jeg med noen av psykologene og spurte hva de mente. En sa: 'Iblant holdt han jo på å trickse med kortstokken - jeg vet jo ingen ting om korttrick, men det kunne nok faktisk være snakk om det'. Men da var det noen som innvendte: 'Joda, men husker du ikke den gangen da kortstokken lå på andre siden av bordet? Da rørte han den aldri og han kan ikke ha manipulert den.'

Dette illustrerer hva jeg kaller

"pinne-knippe-effekten" (the bundle-of-sticks-phenomenon) - ytterligere en viktig mekanisme bak "sammentreffene". Et knippe med svake argumenter har en styrke som intet av de enkeltstående har. Spesielt godt fungerer det når - som i tilfellet BD - det gjøres en rekke ulike tricks med ulike metoder.

Menneskene på Harvards psykologiske institutt ble også meget imponerte. Etter forestillingen der ble BD tildelt 15.000 dollar for å utforske sin egen parapsykologiske evne.

FUSK ELLER IKKE?

Dagen etter kom min lærer og spurte hva fyren presterte, og jeg fortalte at han utførte kort-trick.

Et par dager senere kom den kjente psykologen Bob Rosenthal frem til meg og sa: 'Jeg har forstått at du tror at vår mann gjør kortkunster'.

Jeg svarte: 'Jeg tror ikke at han gjør kortkunster - han gjør kortkunster'.

Han svarte da: 'Ingen har noensinne sagt at han ikke fusker - de har bare sagt at han har paranormale evner.'

Det er jo et meget interessant filosofisk spørsmål. Det er jo i og for seg sant at det faktisk at en person fusker meget ofte ikke automatisk innebærer at han fusker bestandig. Hver gang jeg har sett Uri Geller opptre har han fusket hele tiden, men han har opptrådt mange

ganger uten at jeg har sett på, og kanskje var det ekte da.

Parapsykologiske kretser synes dog å ta BD på alvor den dag i dag. Jeg leste tre rapporter i "The Journal of Parapsychology" (et av de beste parapsykologiske tidsskriftene) om eksperiment med en meget begavet ung mann BD. Der gjorde man rede for korttrick meget lik dem jeg nettopp refererte - men i stedet for å fortelle at de fungerte hver åttende gang rapporterte man bare de som lyktes!

LURTE FYSIKER

Så hvis noen kommer frem til meg og sier: 'OK, mister vismann, forklar så dette om du kan!' - og jeg bare får en beskrivelse å lese uten å vite hva han holdt på med flere ganger, så har jeg problem - ettersom det virkelig ser ut som et mirakel.

Her er et eksempel som jeg kjenner til. Det får meg til å tro at hvis man skal kunne ta en rapport om et medium av dette slag på alvor, så bør noen som kan trylle-trick være tilstede. Psykologer og fysikere kan meget ofte bli lurt av enkle trick - og de har ofte liten lyst til å stole på tryllekunstnere. 'Hvorfor det?' spør de. 'Vi trenger ingen tryllekunstnere når vi holder på med fysikk'.

Jeg mener at bevisbyrden ligger hos psykologene. Om de vil at jeg skal ta dem alvorlig må de ivareta alle mål og skritt for å tette igjen smutthullene, f.eks. ved å la noen fra en skeptikerkomite være tilstede.

En siste historie om BD. For ca. tre år siden ble en meget kjent parapsykolog bedt om å lage en liste over de fem mest kraftfulle eksperimentene - jeg tror at den ble publisert i the Skeptical Inquirer - eksperiment som skulle overbevise den mest skeptiske om at det lå noe i parapsykologenes påstander.

Som nummer en på den listen plasserte han eksperimentene med BD. Og det var lenge etter at jeg hadde publisert min redegjørelse for tilfellet BD - den historien som jeg forteller her, men med flere detaljer. Den finnes i en artikkel i Science - sammen med flere andre historier. Vil De lese mer kan

De slå opp i Science 1978, vol. 201, side 131."

(Så langt referat av Persi Diaconis foredrag om B.D. = Bill Delmore.)

* * *

SKJULTE SAMMENHENGER

Persi Diaconis er en fascinerende personlighet og åpenbart også en original matematiker. At vi fikk anledning til å treffe ham berodde på en internasjonal matematikerkonferanse.

I sitt arbeide er Diaconis nå syssel-satt med å studere sluppmessighet og sannsynlighet. Erfaringen som illusjonist har han brukt også i praktisk forskning. Som trettenåring oppdaget han at binær notasjon kunne anvendes for å vise hvor et kort havnet i stokken etter at den var blandet. Ideen ble så etter hvert en matematisk modell for blanding av kortstokker - og ingeniører ved MIT oppdaget at modellen kunne anvendes til å koble sammen datamaskiner i nettverk!

Persi Diaconis har arbeidet med "skjulte sammenhenger" også som statistiker. En av hans interesser har vært å studere måter å finne mønster i data.

Når man vil undersøke om det eksisterer noen form for sammenheng mellom to hendelser (f.eks. skolekarakterer i to emner) er en vanlig metode å sammenstille to- eller tredimensjonale diagram og undersøke om det oppstår noe mønster.

Men hva gjør man hvis man har hundrevis av variabler? Å tegne etthundreog-tjuetredimensjonale diagrammer er umulig.

En datamaskin kan riktignok holde alle data i minnet og prøve ulike kombinasjoner og variabler. Men det ville likevel ta uendelig lang tid for et menneske å kontrollere alle kombinasjonene.

Ved Stanford har Diaconis arbeidet med å utvikle teorien bak en metode som gjør at computerne selv er i stand til å sile ut alle uinteressante - sluppmessige - kombinasjoner, og bare presterer de "mønstre" som er interessante. Metoden er blitt anvendt ved beregninger av

amerikanske folketellingsresultat. Den kan altså brukes for blant kom-plekse data å sortere frem eventu-elle felles årsaker bak "sammen-treffene".

En presentasjon av Diaconis og hans arbeide finnes i aprilnummeret av det ypperlige amerikanske Science 85 (1985).

Bill Delmore betraktes også av svenske parapsykologer å være et ekte og troverdig medium - se Brusewitz og Tellefsens debattartikkel "Para-psykologin är ingen ovetenskap" i Søkaren nr. 6/1986!

NB: Jmfr. NIVFO-Bulletin nr. 4-5/86 side 22 !

Kilde: Søkaren nr. 1/1987.

"TVANG TIL TRO ER DARENS TALE"

I England er to UFO-organisasjoner svært uenige for tiden. Det er bl.a. disputt om hvem som er den rettmessige eier av en bestemt UFO-rapport. Hva som bør sies og skrives utgjør også en del av tvisten, og så er det spørsmål om hva man skal tro.

Den ene av gruppene later til å oppfatte det blasfemisk hvis noen stiller seg kritisk til "romskipsteorien".

Nå vet vi fra tidligere at enkelte UFO-grupper både i utlandet og i Norge har truet med personangrep og sjikaner i offentlige media, dersom noen uttaler seg negativt til deres UFO-hobby. I England har man nå gått et skritt videre og truet åndelige motstandere med håndgripeligheter hvis noe slikt skulle skje.

Så kanskje blir dette det neste skritt i kampen mot folks uvitenhet og dårskap: Ivangsreforming! Det heter jo at historien gjentar seg, og at fundamentalisme gjerne ender på denne måten.

Men - tvang til tro er dårens tale, hjertet frydes ei derved".....

Persi Diaconis demonstrerte også en grov tommelfingerregel, hvor man kan vurdere oddsen i problem av "fødselsdag"-typen, nemlig følgende formel:

$$1.2\sqrt{K}$$

der K står for antallet kategorier som man har å "velge" mellom. I fødselsdagproblemet er $K = 365$. Roten av $365 \times 1,2 = 23$.

Anta at noen oppdager at han har samme fire siste siffer i personnummeret som i sin bankomatkode, portkode eller loddsseddel. Dette synes også å være eiendommelig sammentreff. Hvor stor er sjansen for at noe slikt skal inntreffe? Det finnes 10.000 mulige tall (fra 0000 til 9999). Vi har altså 10.000 kategorier. Roten av 10.000 er 100; ganger $1,2 = 120$.

Hvis man altså omkring seg har 120 firesifrede tall - portkoder, loddssedler, medlemsnummer etc., så er altså sjansen 50/50 for at to av dem skal falle sammen.

Hva er egentlig sjansen for at noe sammentreff, hvilket som helst, skal inntreffe?

- La oss si at vi er noen stykker som treffes for å spise middag. Vi begynner å prate: "Hvor har du gått på skole?"; "Hvilken dag er du født - jeg har nettopp hørt et eiendommelig foredrag om fødselsdager". Kanskje viser det seg at to personer er født samme dag, eller har samme fornavn, eller har samme sifre i bilnummeret, etc.

- Vi kan anvende samme tommelfingerregel som tidligere, men de ulike kategoriene må veies sammen:

$$1.2\sqrt{\frac{1}{K_1} + \frac{1}{K_2} + \dots + \frac{1}{K_3}}$$

K1, K2... er de ulike kategoriene man vil undersøke.

La oss prøve med de tre eksemplene foran. $K_1 = 365$ (fødselsdager), $K_2 = 1000$ (bilnummer - fra 000 til 999), $K_3 = 500$ (la oss anta at det finnes så mange fornavn).

Setter vi inn tallene i formelen får vi svaret: med 16 personer innbudte til middagen er sjansen 50/50 for at noen av disse foreteelsene skal falle sammen.

I virkeligheten finnes det jo en utrolig masse av tenkelige "sammentreff" å fylle på med. Sannsynligheten for at noen av dem skal inntreffe blir hele tiden større!

URI GELLER SKRIVER BOK

Uri Geller har ligget lavt ganske lenge nå etter alle de grundige avsløringene av hans tricks. Hva han har bedrevet er ikke godt å si. Nå skriver han bok sammen med engelskmannen Guy Lyon, som tidligere har skrevet bøker om såkalte "paranormale" ting. Han har ikke status som akademisk forsker på området. Boken heter "The Geller Effect" og er på 288 sider.

Bl.a. diskuteres "heksejakten" fra visse kretser, som det heter, og noe av dette har adresse direkte til James Randi. Geller hevder at disse angrepene og avsløringene fra tryllekunstnerkolleger bare har ført til at han har fått flere oppdrag og nye klienter!

Nå forsøker han å profitere på næringslivet, bl.a. ved å fly rundt i et lite fly med hånden ut av vinduet for å registrere mineralforekomster. ("Her har du en million dollar Uri, finn noe gull til oss!") For Uri Geller har den gudegaven at han kan bøye en skje ved hjelp av overnaturlige krefter, og det er noe som gir helt andre inntekter enn når en annen tryllekunstner gjør det samme på sin måte.

Geller er nå storsinnet nok til å innrømme at han "fusker av og til". Men det er bare når kolleger er til stede. Når dyktige magikere ikke er til stede da bøyer Geller alt isenkram ved hjelp av sine paranormale nådegaver. Mer behøver han ikke å si til sine tilhengere.

ENDA EN UFO-BOK

The National Enquirer: UFO-Report, Pocket Books, New York 1985, 221 sider, US\$ 2,95.

Boken ble sendt ut av det amerikanske bladet "The National Enquirer" sammen med tre andre pocket-bøker om emner som berømte katastrofer, behandlingsformer ved leddbetennelse samt stress. Dvs. alle bøkene må anses som "selgere".

La det være sagt med det samme. Det er den mest spennende UFO-bok jeg har lest på lange tider. Men dessverre er innholdet ikke til å stole på, hvilket kun bekreftet de bange anelser jeg i forveien hadde da jeg så hvem som hadde stått for utgivelsen.

Bokens ni kapitler inneholder ikke nye ukjente ting, men består av sammenskrivninger av artikler som tidligere har vært trykt i bladet "The National Enquirer". Illustrasjonene består av tre sort/hvite fotos som alle er kjente i forveien, men som ikke anses for å være av særlig interesse. Det finnes ikke noe indeks av noe slag.

På bokens forside benyttes tre farvefotos av opplyste UFO-modeller. Bokens innhold beskrives på forsiden med ord som bl.a. "Fantastisk, vitenskapelig, fryktinngytende! HELE be-retningen om UFOer". Og så er nivået forøvrig lagt.

Innholdet spenner ganske riktig vidt omkring i emnet og beskjeftiger seg i resyméform med mange klassiske tildragelser, fra Kenneth Arnold til astronautobservasjoner. Men som man ofte ser av The National Enquirer's egne artikler er det ofte de mystiske og særdeles ekstreme aspekter som

behandles og da sogar på lemfeldig vis, godt garnert med "vitenskape-lige" forklaringer.

Jeg mottok boken fra Carsten H. Pedersen, som tidligere var leder av SUFOIs Rapportsentral. Han er nå bosatt i USA og har en spesiell interesse for et av bokens avsnitt.

Dette avsnitt handler om en dr. Cyrus Lee, professor i psykologi ved Edinboro State College i Pennsylvania i USA. Dr. Lee siteres i boken for uttalelser om bl.a. at der for 2.300 år siden var en direkte kontakt mellom den kinesiske vitenskapsmannen Motzu og et vesen fra rommet. Denne kontakt mente dr. Lee også var opprinnelsen til kinesernes viten om bl.a. akupunktur.

Carsten H. Pedersens kone er ansatt ved State College i Pennsylvania, men har ikke funnet spor etter den nevnte dr. Cyrus Lee! Så kanskje svever også han fritt i luften?

Et av avsnittene i boken beskjeftiger seg med den tyske UFO-organisasjonen CENAP og dens undersøkelsesresultater gjennom de siste 10 år.

Jeg sendte en kopi av dette avsnittet til Werner Walter fra CENAP og fikk straks etter hans utvetydige svar:

"CENAP er på ingen måte høyt anerkjent av vitenskapelige kretser i Vesttyskland, slik det heter i boken. Vi har ingen vitenskapsmenn i vår organisasjon men konsulterer f.eks. astronomer i konkrete UFO-undersøkelser.

Astronomen Joachim Herrmann, som i boken siteres for uttalelser om CENAPs seriøse undersøkelser, har ALDRI talt med The National Enquirer.

CENAP har ikke som anført flere tusen medlemmer, men blir høyst støttet av to dusin lesere av vårt blad CENAP REPORT.

Det er også overdrevet å si at CENAPs rapportopptakere er aktive i hele Vest-Europa, idet det kun dreier seg om Vesttyskland og Østerrike."

I boken omtales seks UFO-tildragelser som CENAP har undersøkt nøye uten å ha funnet noen alminnelig forklaring på. I den forbindelse siteres Werner Walter for å uttale:

"Vi kan med sikkerhet si at vi anser alle seks sannferdige UFO-tildragelser for å være forårsaket av fartøyer fra verdensrommet."

Forelagt dette sitat sier Werner Walter:

"De omtalte tilfellene dreier seg sannsynligvis ikke om noe fra rommet. Tvert imot ble det hele tiden overfor journalisten fra The National Enquirer påpekt at CENAP IKKE har noe bevis for eksistensen av "flygende tallerkener".

Jeg har hele tiden sagt - og det er helt i overensstemmelse med vår politikk - at de seks uoppklarte tilfellene dreier seg om UAP, dvs. uforklarte atmosfæriske fenomener. CENAP har i mange år kjempet mot den uredelige fremstilling som kjennetegner The National Enquirer, og vi avviser fullstendig denne sensasjonelle journalistikk!"

Dette var altså bare to tilfeldige fremstillinger i boken, som begge må tilbakevises. Jeg vil ikke avvise at det også finnes seriøse opplysninger i boken. Men det kan ikke være meningen at man skal leke detektiv for å finne dem !

Boken bør selvfølgelig anmeldes. Men kanskje burde det ha vært til politiet !

Bakerst i boken anføres adressene til de to amerikanske UFO-organisasjonene APRO og NICAP, som ikke lenger spiller noen stor rolle i UFO-sammenheng.

Det bør denne boken heller ikke gjøre !

Bokanmeldelse av Ole Henningsen, i UFO-NYT nr. 3-4/86.

DESINFORMASJON OM MEDISIN

I nr. 1/87 siste side hadde vi en notis om at overlege dr. med. Carl Ditlef Jacobsen fikk trykket et sterkt kritisk innlegg i Programbladet om radioserien "Flere veier til god helse".

Straks dukket de to programleiderne Solveig Bøhle og Astrid Brekken opp i Programbladets spalter med et motinnlegg, hvor det heter at de ønsker å korrigere overlegen. Den som har hørt disse to damene i radioen vil vite at de ikke er så nøye på hvem de korrigerer. Det overlegen her får lære er at det var en LEGE som ble intervjuet om dr. Volls metode.

Dermed er den medisinske vitenskap ettertrykkelig satt på plass. Når en lege reklamerer for pseudomedisin - selv om metoden er vanvittig - så er det ikke lenger pseudomedisinsk tøv, men troverdige saker.

Ganske utrolig - men kanskje enda mer utrolig at overlegens innlegg ble trykket....

VURDERING AV STØRRELSE

Kan vi stole på våre sanser ? Den vest-tyske organisasjonen GEP (Gesellschaft zur Erforschung des UFO-Phänomenes) har vurdert dette spørsmålet med en statistisk undersøkelse av menneskers evne til å vurdere størrelser på kjente himmelfenomener.

Ved de fleste intervjuer på stedet og i nesten alle UFO-rapportskjemaer ber man observatøren gi en vurdering av størrelsen på det objektet som ble sett. Ved hjelp av denne vurderingen håper man så på å kunne danne seg et inntrykk av hva som ble observert. I de meget få tilfellene hvor både skybasens høyde og observasjonsvinkelen er kjent kan man ved enkle geometriske beregninger finne hvilken minste og største diameter objektet kan ha hatt.

Ved en undersøkelse ble 238 personer bedt om, etter hukommelsen, å vurdere solens og månens størrelse målt på utstrakt arm. De måtte selv bestemme om de ville bruke deres eget skjønn om størrelse eller anvende et centimetermål. Aldersfordelingen ses i fig. 1.

For å få et så nøyaktig statistisk materiale som mulig er det nødvendig å spørre ut mange mennesker, noe som dog ikke var mulig her. Derfor kan det påfølgende kun betraktes som en lede-tråd.

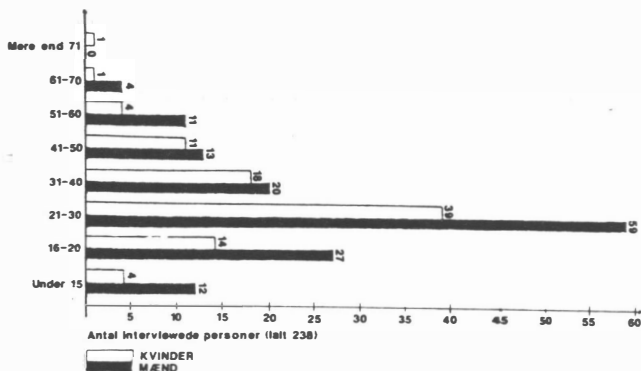
I fig. 2 kan det ses hvordan de forskjellige aldersgrupper vurderte diametrene. Man kan se at for aldersgruppen opp til 20 år faller kurvene forholdsvis tett sammen, mens det derimot er større spredning for gruppen opp til 40 år. Man kan også se at personer av hankjønn overvurderer solens diameter og undervurderer månens. En av grunnene til dette er kanskje at mennene synes at den kraftig skinnende solen er større enn den i virkeligheten er. Blant kvinnene spores den samme tendensen. Det kan være at personer

i alderen mellom 20 og 40 synes at skinnende objekter virker større enn mørke. Menn litt lenger oppe i årene synes å vurdere mer nøyaktig enn kvinner. Som det fremgår av kurvene ligger den vurderte middelerverdi på omkring 4 cm. Fullmånen og solens tilsynelatende diameterer ligger på omkring 0,5 cm. I denne figuren kan man også se hvor mye personene i undersøkelsen overvurderte diameteren.

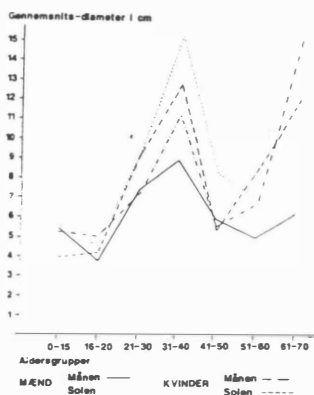
I fig. 3 er der en komplett sammenligning mellom alle vurderingene, og man kan se at av de 238 utspurte personene var det kun 8 som vurderte diameteren til å være lik med eller under 0,5 cm, og 37 som vurderte den til å være 0,6 og 1,0 cm. Dette betyr at kun 20% mente at diameteren var under 1,0 cm, mens 32% mente at den lå mellom 2,6 og 3,0 cm. 38% mente endog at diameteren var større enn 8 cm. Undersøkelsen resulterte i at den vurderte middelerverdi for månens diameter ble 7,05 cm og for solen 7,98 cm. Alt i alt en middelerverdi på 7,5 cm, hvilket er 15 ganger større enn den faktiske størrelse på 0,5 cm. Derfor er de vurderingene av størrelsesforholdene som UFO-observatørene gir ikke særlig troverdige.

KONKLUSJON

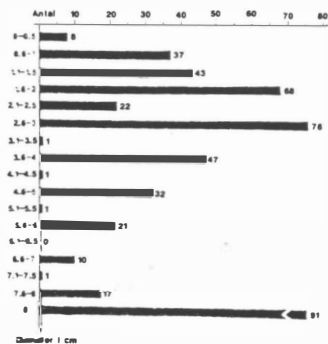
Ut fra denne undersøkelsen står det klart at klare objekter vurderes til å være større enn mørke, noe som er et kjent fenomen innen persepsjonspsykologien som et slags synsbedrag. Likedan står det klart at lyse

Figur 1.

Figur 2.

Figur 3.

objekter mot en mørk bakgrunn vurderes større enn mørke objekter mot en lys bakgrunn.

Når to så kjente himmellegemer som månens og solens diametere blir så sterkt overvurdert, opp til 15 ganger deres faktiske størrelse, spør man seg selv om hvordan et objekt som kun blir sett i kort tid mens det krysser himmelen vurderes. Dessverre får vi ofte alt for store verdier. Dertil kommer at usikkerheten på den vurderte størrelsen stiger likefrem proporsjonalt med den tiden som går fra observasjonen finner sted og til intervjuet. Det forekommer selvfølgelig noen få unntak i de tilfellene hvor observatøren har muligheter til å sammenligne objektets størrelse med bygninger eller gjenstander i landskapet, eller hvis det dreier seg om en nærobservasjon.

Jeg tror ikke at vi generelt kan redusere den størrelsen som en observatør har gitt. Men undersøkelsen understreker nødvendigheten av at vi feltforskere ser på de vurderte størrelser med kritiske øyne. Jeg vil også foreslå at alle observatører blir bedt om å vurdere fullmånens størrelse. Hvis det dreier seg om en undersøkelse på stedet kan vi be observatøren om å vurdere visse gjenstander i landskapet. Først da kan vi, etter hva vi så vet om disse overvurderingene, vurdere vitnets utsagn.

KILDER: Artikkel fra GEP "Reliability of Magnitude - Estimation".
UFO-NYT 3-4/86.

UFO-KLASSIKER

Delphos, 1971

Kim Møller Hansen

"Nærobservasjoner av annen grad er av umåtelig viktighet, for når det rapporteres at et UFO har etterlatt seg håndgripelig bevis for sin tilstedeværelse, er vi tydeligvis kommet inn på et område hvor vi kan skimte en "vitenskapelig gevinst"... Det er i denne kategori av UFO-rapporter at vi finner den virkelige utfordring til vitenskapelig forskning".

Ovenstående er uttalt av J. Allen Hynek. Som medlem av avisen National Enquirers "Blue Ribbon UFO-Panel" var han i mai 1973 med på å kåre Delphos-hendelsen som "den mest gåtefulle sak panelet hadde undersøkt i 1972 - et stort vitenskapelig mysterium. Panelet har undersøkt muligheten for svindel, men er ikke helt sikker på at hendelsen virkelig har funnet sted."

Delphos-saken ble utvalgt blant 1000 andre "kandidater". Anerkjennelsen lød på 5000 dollars til familien Johnson, sakens hovedpersoner. "UFO-landing" ved Delphos har hele tiden siden vært mange ufologers yndlingssak når skeptikere krevde fysiske beviser for UFO-fenomenets eksistens.

PADDEHATT-UFO

Hendelsen fant sted den 2. november -71 på en farm like nordøst for byen Delphos i staten Kansas. Durel Johnson og hans hustru var ved mørkets frembrudd gått inn for å spise aftens, og deres 16-år gamle sønn, Ronald, skulle komme inn kort etter når han hadde foret sauene. Da han ikke kom ropte moren på ham, men fikk ikke noe svar. Deretter spiste foreldrene uten å vente lenger.

Klokken 19, akkurat da de var ferdige med å spise, kom Ronald styrrende inn og fortalte at han på 23 meters avstand hadde sett et lysende objekt sveve 60 cm over bakken i en klynge trær som ligger adskillige hundre meter bak våningshuset.

Gutten fortalte at han hørte en rumlende lyd, hvorefter han kikket opp og fikk øye på et paddehattformet objekt med en diameter på ca. 3 meter. Det lyste i alle regnbuens farger. Et svakt lys kom ut fra bunnen av objektet og ned mot bakken. Objektet paralyserte og blendet ham, inntil det endelig fløy over et skur 15 meter borte og forsvant i sydlig retning mot Delphos.

DET LYSENDE AVTRYKKET

Foreldrene ville først ikke tro gutten, men da de endelig gikk med ham ut så de ifølge Dural Johnson UFOet befinne seg oppe mellom trærne ved veien kun noen få hundre meter borte. De gikk tilbake til stedet hvor Ronald hadde sett objektet sveve ved en gruppe almetrær. Da de nærmet seg så de i mørket en "glødende sirkel. Jordoverflaten lyste gråhvitt. Deler av trærne rundt lyste også opp."

I denne situasjonen ville nok de fleste mennesker ha holdt seg på behørig avstand i frykt for at det kunne dreie seg om en eller annen form for farlig stråling. Men ekteparet Johnson nøyde seg ikke bare med å gå bort til den lysende ringen - de bøyde seg og rørte ved det hvite pulverlignende stoffet på bakken, som forøvrig ikke kjentes varmt. Fru Johnson påstod senere at hun hun hadde fått en følelseløshet i fingertuppene. Hun gnød dem

mot bena for å få stoffet av, bare for å oppdage at også bena ble følelsesløse. Også herr Johnson forklarte senere at fingrene hans ble midlertidig følelsesløse. Følelsesløsheten i fru Johnsons fingre holdt seg i nesten to uker, noe som forhindret henne i å ta pulsen på pasientene på det pleiehjemmet hvor hun arbeidet. (Men gikk merkelig nok ikke til lege).

Ronald fortalte at øynene hans etter observasjonen var blodskutte i flere dager, og at han senere led av hodepine.

Etter å ha studert den lysende ringen gikk fru Johnsen, tross følelsesløsheten i fingrene, inn etter familiens polaroid-kamera for å fotografere ringen. I mellomtiden kjørte Johnson og sønnen inn til Delphos, ikke for å søke legehjelp, men for å besøke den lokale avisredaksjonen og invitere redaktøren ut til farmen for å se på "landingsstedet".

Redaktøren av "Delphos Republican", Williard Critchfield, arbeidet nettopp på dette tidspunkt under høytrykk fordi avisen var på vei i trykken, så han kunne ikke avse 20 minutter til et besøk.

Neste morgen kjørte Dural Johnson igjen til byen. Denne gang for å spise frokost i byens største restaurant, hvor redaktør Critchfield vanligvis spiste. Han var imidlertid ikke til stede, men en av hans journalister, Lester Smith, var der. Hun tok imot

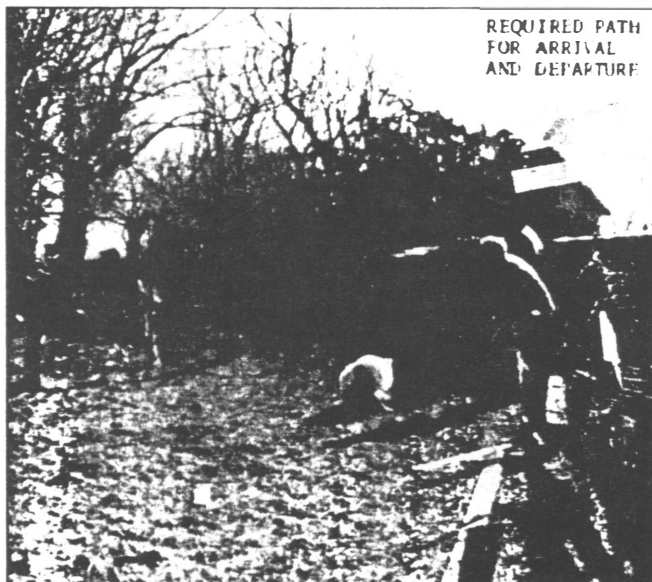
Johnsons tilbud om å bese observasjonsstedet. De kjørte straks ut, hvor hun så den uregelmessige, hesteskoformede ringen, som målte ca. 2,3 meter i diameter. Hun tok bilder av ringen og la merke til at jorden innenfor og utenfor sirkelen var meget mudret som følge av regnet nylig, mens selve ringen var tørr og hadde en meget lys farge sammenlignet med jorden.

Observasjonsstedet var omgitt av trær på tre sider, så objektet måtte være kommet fra syd og fløyet over et lavt skur. Nettopp i denne mulige flygeruten la Lester Smith merke til et dødt tre. Det hadde veltet og lå i en øst-vest-retning. Hvis treet var blitt veltet av UFOet da det kom fra syd eller forsvant mot syd (som Ronald fortalte) skulle det imidlertid ha ligget i nord-syd-retning. Dessuten var det ingen merker på det veledet treet etter et eventuelt sammenstøt.

POLITI-BESØK

Lester Smith rådet Johnson til å rapportere hendelsen til de lokale politimyndigheter, noe han avviste. Smith kontaktet derfor selv sherif-kontoret, og senere samme dag besøkte sherif Ralph Enlow stedet og tok bilder samt prøver av den mystiske ringen. Dethvite stoffet i den hesteskoformede ringen ble også funnet i selve jorden - helt ned til en dybde av minst 20 cm. Stoffet ble kun funnet i selve ringen - hverken på trærne rundt eller på taket av skuret kunne det spores.

Svevet et paddehatt-formet UFO over dette stedet den 2. november 1971? Stedet er omgitt av trær på tre sider så UFOet må ha kommet sydfra og forsvunnet i samme retning over et lavt skur som ses i bildets høyre side. På bildet ser man også sherif Enlow og Ronald Johnson.

På de fotos som sherif Enlow tok ser man forøvrig ganske tydelig at jorden ikke hadde vært utsatt for trykk av noe slag eller kraftig varmpåvirkning. Små kvister som lå omkring på ringen viste heller ingen tegn på noe trykk eller varmpåvirkning.

VALFARTSSTED FOR UFO-FOLKET

Farmen i Delphos ble første gang besøkt av en ufolog den 4. desember 1971 - en måned etter hendelsen - da Ted Phillips intervjuet familien og tok jordprøver. Ted Phillips er tilknyttet Center for UFO Studies(CUFOS) og har spesialisert seg på tilfeller med fysiske spor etter et formodet UFO. Han besøkte senere Delphos adskillige ganger. En lokal sakfører og UFO-interessert, Clancy D. Tull, undersøkte også saken særdeles grundig og har bidratt med mange viktige opplysninger. Dr. James Harder (APRO) og heltidsufologen Stanton Friedman gjorde hver en lynvisitt på stedet, og UFO-skeptikeren Philip Klass til-

bragte den 28. februar 1973 i Delphos.

Johnsons farm ble ganske snart et Mekka for ufologer, som valfartet til stedet og tok så mange jordprøver at Johnson måtte sette opp et gjærde for at ikke hovedatraksjonen, det hesteskoformede avtrykket skulle forsvinne helt.

MYSTISKE ETTERVIRKNINGER

Den store virak som kuliminerte i månedene etter den 27. mai 1973, da familien Johnson hadde mottatt sjekken på 5000 dollar fra National Enquirer, så ikke ut til å sjenere familien - tvert imot! De nøt berømmelsen, som imidlertid forduftet den 11. oktober, da to menn, Charles Hickson og Calvin Parker, i Pascagoula, Mississippi, påstod at de hadde vært bortført i et UFO og der underkastet fysiske undersøkelser. Denne hendelsen skjedde under en større "UFO-bølge" i USA, og Hickson og Parker ble de nye TV- og radio-stjernene. En uke senere hendte den neste forside-

Ifølge familien Johnson veltet UFOet et tørt tre. Men merkelig nok hadde treet ikke merker etter dette sammenstøtet. Dessuten var treet veltet i feil retning. "Landingsstedet" er inngjærdet for å holde nysgjerrige turister på avstand.

historien, da et militærhelikopter under kaptein Coynes kommando holdt på å kollidere med et formodet UFO over byen Mansfield i Ohio. Delphos-hendelsen var i ferd med å gå i glemmeboken.

Pussig nok skjedde det nå igjen interessante ting på farmen i Delphos. UFOet hadde vendt tilbake! Ifølge en artikkel den 13. oktober 1974 i "Salina Journal" med et lengre intervju med Dural Johnson hadde Ronald en kveld kommet styrtende inn idet han ropte: "Jeg sa jo at det ville komme igjen!"

Ekteparet Johnson skyndte seg ut. Dural Johnson forteller: "Det var det samme som sist, eller maken til det. Det svevet over det samme stedet, fløy deretter over huset og forsvant mot øst."

Hendelsen skjedde i dagslys, men ingen andre så UFOet.

Mystiske ettervirkninger av den første observasjonen kunne mr. Johnson nå plutselig også berette om.

Han påstod at Ronald hadde fått psykiske evner, og at han hadde forutsett UFOets tilbakekomst. Johnson fortalte at få dager etter den andre observasjonen tigget og bad Ronald sin søster om ikke å kjøre til Salina. Hun gjorde det likevel og ble innblandet i et trafikkuhell.

Selv om Ronald ikke kom nærmere UFOet enn 23 meter, var Johnson sikker på at Ronald, slik som Hickson og Parker, hadde vært ombord i UFOet.

Johnson kunne også fortelle at 2/3 av deres premierte griser var blitt sterile, mens UFO-besøket hadde hatt den motsatte virkning på deres unge sauer. Ronnie fortalte at hans sau nettopp var klar til å lamme da UFOet kom. Mindre enn seks måneder senere fødte de nye lam (uten forutgående befruktning vel å merke!) små lam, som døde kort etter.

Dessuten hadde både herr Johnsons og Ronalds armbandsur gått i stykker to dager etter hendelsen. En urmaker i Salina kunne ikke finne feilen.

ULVE-PIKEN SLÅR TIL IGJEN!

Den mest hårreisende "ettervirkning" var imidlertid Ronalds møte med "ulve-piken". Hun påstås å være et ca. 1 meter høyt vesen med viltvoksende blondt hår. Hun er kledt i en laset rød drakt og er blitt sett av andre i Delphos-området.

Ronald fortalte at "når det løp så gikk det ned på alle fire og løp fort-ere enn noe menneske."

Denne og lignende ulvepike-rapporter fikk den lokale sherif til å sette i gang en nærmere undersøkelse. Da han foreslo vitnene å la seg polygraf-teste (løgndetektortest), avsto de. Siden har det ikke vært flere beretninger om ulvepiken i Delphos-området.

TROVERDIGHETEN FALMER

Ufologenes og journalistenes mange besøk på farmen gav god mulighet til å sammenligne familiens utsagn. Etter hvert som tiden gikk mistet familien mer og mer av sin troverdighet.

Da Philip Klass besøkte farmen i 1973, påsto Dural Johnson at det lokale posthuset åpnet og sensurerte posten hans, hvorefter konvoluttene ble lukket med tape. Da Klass bad om å få se en av disse konvoluttene, som Dural ennå hadde,

kunne Dural ikke finne den og han unskyldte seg med at hans kone nok hadde kastet den.

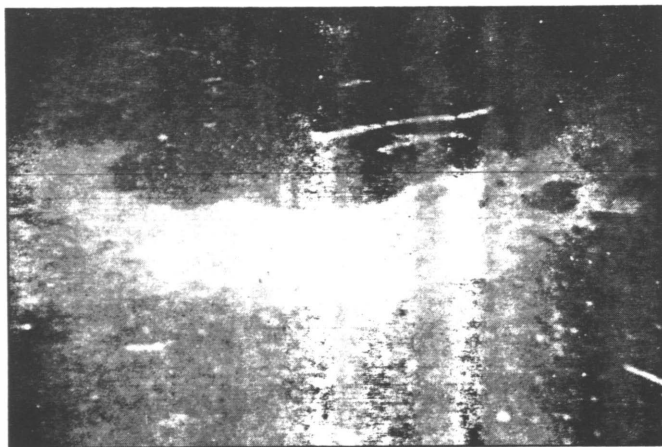
Under det samme besøket viste fru Johnson frem de polaroid-bildene som hun tok av avtrykket og trærne på observasjonskvelden. På flere av bildene, hvor trærne er opplyst, er lyskilden tydeligvis solen som er i ferd med å gå ned. Derfor kan bildene ikke være tatt etter kl. 19.- på observasjonskvelden. Og bildet som viser den selvlysende ringen er helt sikkert tatt med blitz!

Familien Johnson hevder at ringen og trærne omkring lyste i fem dager. Men ingen av dem som besøkte stedet kort etter hendelsen kunne se dette fenomenet. Prøver tatt av den lysende ringen viste heller ikke dette. Det er altså intet som tyder på at ringen var i stand til å avgi lys.

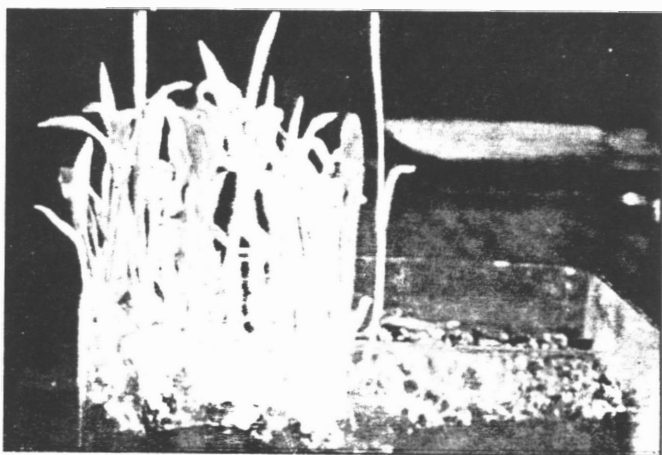
På observasjonsnatten og de følgende netter var det fullmåne, og dette kan kanskje ha gitt familien det inntrykk at ringen og trærne avgav lys.

HEKSERING

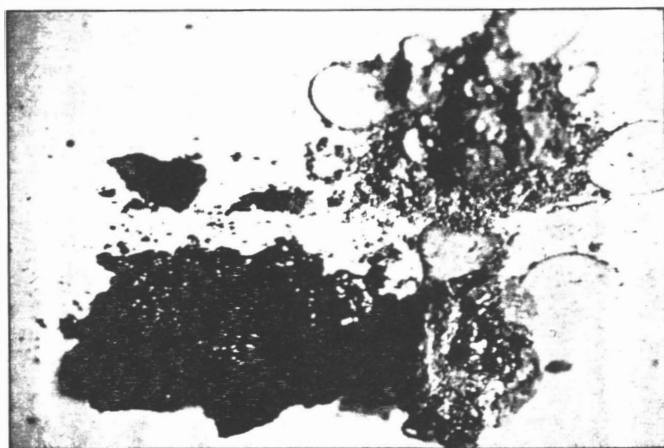
Sakens tilhengere påpeker at ikke mindre enn 18 laboratorier har under-

Dette fotografiet av den "selvlysende" ringen ble tatt med polaroid-kamera av fru Johnsen observasjonskvelden. Ringen virker selvlysende fordi bildet er tatt med blitz. Kvister etc. nær kamera har større lysstyrke enn gjenstander lenger borte. Lysstyrken avtar proporsjonalt med avstanden fra kameraet.

Hvete vokste meget langsommere i jord fra Delphos-ringen enn i kontrolljorden (til venstre). Jorden var meget sur og hadde høyere innhold av oppløselige salter, kalsium, magnesium og kalium.

Jorden fra Delphos-ringen (til høyre) var særdeles vanskelig å bløte opp i vann sammenlignet med jord utenfor ringen.

søkt prøver fra det hesteskoformede avtrykket, men at det ikke er oppnådd noen endelig konklusjon angående avtrykkets opprinnelse. Dette må imidlertid være litt av en erindringsforskyvning!

Ufologen Jacques Vallee sendte en prøve til et biologisk laboratorium i Frankrike. Her ble det hvite stoffet identifisert som "... planteaktig... en organisme av familien Actinomy-cetales, som er en mellomting mellom en bakterie og en sopp... Den finnes ofte sammen med sopp av familien Bacidiomy-ces, som kan fluorescere under visse betingelser. Denne soppen kan danne et sirkulært mønster som kan ses på jordoverflaten." Altså en såkalt heksering.

Jorden fra Delphos-ringen var særdeles vanskelig å bløte opp med vann, og jorden hadde en pH-verdi som var meget lav og et høyere innhold av oppløselige salter, kalsium, magnesium og kalium, enn jorden utenfor ringen. Hvete som ble sådd i jord fra Delphos-ringen vokste langsommere enn hvete i kontroll-prøven. Alt dette er karakteristisk for jord fra hekseringer.

Det finnes mange sopper som kan danne hekseringer, som er ringer av fruktlegemer. Myceliet vokser radiært ut, og fruktlegemene dannes i utkanten av sirkelen. I nærheten av det voksende myceliumet stimuleres vegetasjonens tilvekst ved frigjøring av kvelstoff fra soppens nedbrytende virksomhet. Når hekseringer vokser i gressplener vil gresset her anta en mørkere grønn farge enn omgivelsene.

OVERTRO, ALVEPIKER OG UFOER

Selv om alt tyder på at Delphos-ringen er en heksering, har mange ufologer vanskelig for å akseptere at det sannsynligvis ikke skjedde noe mystisk i Delphos den 2. november 1971. Jacques Vallee synes f.eks. at det er et besynderlig sammentreff at et UFO nettopp har valgt å sveve over en heksering! Den synsvinkelen kan man selvfølgelig også velge å se tingene ut ifra..

Hekseringer var tidligere gjenstand for skrekk og overtro.

Man trodde at soppene kom opp der alvepikene hadde danset, hvor lynet hadde slått ned, eller hvor dyr hadde gresset i ring og gjødslet jorden. Så

Foto: APPRO

National Enquirers Blue Ribbon-panel. Fra venstre: Dr. J. Allen Hynek, dr. Robert F. Creegan, dr. Leo Sprinkle, dr. James A. Harder og dr. Frank B. Salisbury.

hvorfor skulle det ikke være mulig å kjede også UFOer sammen med hekseringer?

UFO-NYT nr. 3/84

Kilder:

1. »UFO-Dokumenteret«, J. Allen Hynek, SUFOI/Strube, 1974.
2. »UFOs Explained«, Philip J. Klass, Vintage Books, New York, 1974.
3. »Svampe i naturen. Bind 1.«, Sven Nilsson m.fl. Gylendal, 1977.
4. »The UFO Handbook«, Allan Hendry, Doubleday/Dolphin, New York, 1979.
5. »The Encyclopedia of UFOs«, Ronald D. Story, Doubleday, New York, 1980.
6. The UFO Verdict«, Robert Sheaffer, Prometheus Books, New York, 1981.
7. »UFOs & Outer Space Mysteries«, James Oberg, Donning, Norfolk, 1982.
8. »UFOs: The Public Deceived«, Philip J. Klass, Prometheus Books, New York, 1983.

LYDLØSE FLY

John Rimmer, som var redaktør for det engelske UFO-tidsskriftet MAGONIA, hadde en vinterkveld en meget tankevekkende opplevelse mens han var på vei til et redaksjonsmøte. Han forteller om opplevelsen med egne ord:

"Jeg hadde akkurat steget av tog-et og gikk langs stasjonen på vei mot den puben hvor jeg skulle møte mine kolleger, da jeg ble oppmerksom på et klart, flimrende lys låke foran meg omkring 30-40 grader oppe. Det svevet fullstendig stille, men så ut til å bli klarere da det delte seg i et rødt og et grønt lys med et kraftig hvitt som lyste fremover. Det rørte seg fremdeles ikke. Plutselig sendte det ut et meget kraftig lysglimt, som nesten blendet meg. Da jeg igjen så opp mot lyset, så jeg at de fargete lysene stadig var på samme sted, men nå blinket de

tilsynelatende fra oversiden av et stort, glødende, hvitt objekt. Da jeg hadde betraktet det en stund, var det som om det fløy mot venstre og kom nærmere. Jeg gikk helt alene på den lille gangstien og der var ingen kjørende trafikk. Likevel hørte jeg ikke en lyd fra objektet.

Inntil dette tidspunktet kan be-retrningen godt virke temmelig mystifiserende og man kan saktens forestille seg at den ville kunne ende sine dager som en spennende UFO-observasjon. Men selv om jeg har fortalt hva jeg så å denne vinterkvelden, så har jeg ikke fortalt hva jeg v i s t e l

Det bør nok fortelles at våre redaksjonsmøter foregår i en pub i Richmond, og en av de negative tingene ved denne ellers deilige byen er at den befinner seg like under innflygningsruten til Londons store lufthavn, Heathrow. Det betyr at det ca. hvert annet minutt dagen igjennom passerer et lavtgående fly rett over byen.

Stien fra stasjonen i Richmond går nesten parallelt med denne flyruten. Så i det øyeblikk jeg så lysene på himmelen visste jeg at det var et fly som fløy direkte mot meg og derfor så ut til ikke å bevege seg. Den hvite lyskjeglen var selvfølgelig de tente landingslysene. Først lyste de rett frem mot meg, deretter ble de rettet oppover da flyet gikk inn for landing. Det var lyskjeglene fra disse sterke prosjektørene som først traff jorden, og da de ble rettet oppover rammet de meg rett i øynene. Jeg befant meg altså i midten av lyset fra et par tusen watts prosjektører. Da lyset var rettet nedover opplyste det den lett disige vinterluften og laget på den måten en veldefinert opplyst trekant med røde og grønne lys oppå.

Spørsmålet om lyd er meget viktig. Dette var et stort passasjerfly som fløy meget lavt. Likevel hørte jeg ingen motorstøy i den stille kvelden (nærmeste vei er noen hundre meter borte, bak noen høye bygninger) før flyet var nesten rett over meg. Det henleder oppmerksomheten på et par feilslutninger som ofte blir begått innen ufologien. At man ikke hører noe

utelukker altså ikke et fly som forklaring. "Svevende" eller "ubevegelig" utelukker heller ikke et fly.

Flylys kan oppføre seg merkelig, og det er ikke alltid at pilotene følger de strenge reglene som gjelder innen den sivile luftfarten".

Slik slutter John Rimmer sin beretning. Også for danske observasjoner har disse opplysningene stor betydning. Fly er en av hovedårsakene bak de beretningene som SUFOI mottar, og mange mennesker er ikke klar over de forhold omkring fly som John Rimmer beskriver.

KILDER: BUFORA Bulletin (u.å.).

UFO-NYT nr. 3-4/86.

Dette er nok velkjente erfaringer for de fleste som på en noenlunde uhildet måte har undersøkt UFO-meldinger. F.eks. fra Hessdalen har man eksempler på hvordan fly er blitt til UFOer på denne måten.

I et tilfelle hvor massevis av tilskuere som vanlig var samlet på Hessdalskjølen, ble det ropt ut om et UFO på himmelen. Og ganske riktig - alle kunne se et lys som beveget seg, og ingen lyd kunne høres. Noen av de tilstedeværende (visstnok fra NTH) hadde med seg en kraftig kikkert. Da denne ble rettet mot lyset kunne man se - ikke bare et tydelig skrog, men også noen symboler eller bokstaver på siden av det sigarformede objektet: Braathens SAFE...

Et annet tilfelle inntraff under et informasjonsmøte i forsamlingshuset i Hessdalen. Møtet var arrangert av NIVFO og tok sikte på å orientere om visse undersøkelsesresultater fra Hessdalen Meteorologiske stasjon. En stund før møtet begynte var det noen som varslet om et lysende UFO på kveldshimmelen. En ufolog som var tilstede i salen styrtet ut og det ble endel liv og røre. To representanter fra NIVFO kunne iaktta opptrinnet og bekrefte at lyset beveget seg og at det ikke var noen hørbar lyd fra det.

Noen mennesker som befant seg et godt stykke fra forsamlingslokalet - flere hundre meter nede i veien - kunne dog under en sekvens av observasjonen

helt tydelig se at det var et fly lyset skrev seg fra.

Ingen lyd kunne høres. Dette henger også sammen med vindretningen under observasjonen.

Det kan tilføyes at nevnte ufolog var ganske oppbragt over at NIVFOs representanter, hvorav én var blant dem nede i veien som helt tydelig så flyet, ikke forsto at et fly av jordisk fabrikat gir fra seg motorlarm.

Det er bra at ikke alle ufologer sverger til dette resonnementet.

=====

"UFON" KOMMER

I forrige nummer kunne vi fortelle at bladet "UFON" (UFO-fenomener over Norge) trolig ville gjenoppstå.

Vi kan nå slå fast at NIVFO NORD allerede er i full sving med bladet, og vi bringer detaljene om pris, sidetall, antall nummer i året osv. i neste nr. av NIVFO-Bulletin.

De som måtte være interessert i disse opplysningene så snart som mulig, kan skrive til NIVFO NORD, postboks 103, 9951 VARDØ.

"TROENDE ELLER NEGATIV"

Av og til ser man uttalelser som klart avslører den oppfatning at det å tro på noe er et positivt trekk, mens det å være "skeptiker" er noe negativt...

Uansett hva som føres i marken av motbeviser - "jeg vil tro, - vil ikke bli en negativ skeptiker"... Denne type holdning baserer seg altså på den oppfatning at det hele dreier seg alene om en attityde - Tro/ikke tro - og ikke noe annet. Det er derfor viktig å få understreket at det ikke er KONKLUSJONEN som er det viktigste, men på hvilken MÅTE man kom frem til konklusjonen. Å tro på en påstand uten dokumentasjon er derfor det samme som å nære liten respekt for sannhet og virkelighet. Det tør være vel så negativt som det å vise sannheten den respekt at man anstrenger seg for å skille den fra falskhet, - når det lar seg gjøre---.

"HVOR DUM KAN MAN BLI?"

OM OFFENTLIGE DUMHETER OG ANDRE

UFO-KULTISTENE gir tidt og ofte uttrykk for hvor dumme andre mennesker kan være. Og de dummeste av alle her i verden er myndighetspersoner, vitenskapsfolk og journalister. I bladet Søkaren nr. 9/86 har den svenske ufologen Håkan Blomqvist en nesten to siders artikkel om denne bekymringsfulle situasjonen - altså at de som leder vårt jordiske samfunn på det nærmeste må betraktes som undermåls. Blomqvist har en meget lang artikkelserie i Søkaren om UFOer, hvor det utlegges og filosoferes over Adamski, utenom-jordiske romskip, mennesker som kidnappes av UFO-nauter osv.

Artikkelen i nr. 9/86 har tittelen "Offentliga dumheter och andra", og innledes med "at vitenskap ikke alltid er hva vitenskapsmenn sysler med; hvilket man ganske riktig har sett eksempler på.

I noen måneder har Håkan Blomqvist moret seg med å gå igjennom 40 års presseklipp med uttalelser om UFO-spørsmålet av nettopp myndighetspersoner, vitenskapsmenn og journalister, med andre ord de mest tilbakestående hva kunnskap, intelligens og dømmekraft angår. "Det er virkelig sørgelig lesning", sier han. "En provkarta på uvitenhet, naivitet og mangel på sunn fornuft."

Vel, det er ikke alle som kan avansere til ufologer her i verden, men Blomqvist har noen gode råd å gi til erklærte skeptikere. Han trekker her frem foreningen Vetenskap och Folkbildning, som ble dannet i 1982, og omtaler lederen Sven Ove Hansson:

"I en viss grad sympatiserer jeg med Hansson. Når man konfronteres med mye av det psykologisk usunne og tvilsomme i diverse kulturer og alternative bevegelser kan man unektelig få føl-

elsen av å ville rydde opp i villniset. Men som ukunning outsider har dessverre Sven Ove Hansson lagt alle alternative bevegelser i samme gryte og rørt om. Naturligvis havner også UFO i gryten. (NIVFOs understrekning.)

"UFO-bevegelsen er en av de største pseudovitenskapelige retningene i vårt samfunn", skriver Hansson i tidskriftet Folkvett. "... med UFO pleier man ofte å mene noe helt annet, nemlig utenomjordiske farkoster, besøkere fra andre planeter."

"Hadde Sven Ove Hansson bemøyet seg med å studere den vitenskapelig kvalitative litteraturen om emnet, f.eks. Hyneks The UFO experience, hadde han fått klart for seg at "besøkere fra andre planeter" ikke har noe vesentlig med saks-spørsmålet å gjøre."

Ja, dette skriver ufolog Blomqvist og adskillig mere til. Han viser typisk nok til pro-ufo-bøker og er ikke i tvil om disses vitenskapelighet - ei heller om at Sven Ove Hansson ikke har lest dem. En kan spørre seg om det ikke ville være vel så relevant å spørre om hvorvidt Blomqvist og trosfeller har lest Philip Klass, Robert M. Sheaffer, James E. Oberg med flere. Det har Sven Ove Hansson gjort.

"UFO-bevegelsen trenger gode kritikere og skeptikere men det skal være saklig kritikk, basert på veldokumenterte undersøkelser", sier Blomqvist videre. Det er sant og visst, og dersom ufologene på sin side ville bemøye seg med å lete ville de finne nettopp dette. Men det er visst lite ettertraktet likevel når det kommer til stykket.

En fremtredende norsk ufolog, som sendte interne skriv til en av NIVFOs regionale adresser - først ved en feil og deretter med overlegg for å

få frem falsk informasjon - var ikke snauere:

Når man (NIVFO) skriver kritisk om UFOer, så "vil jo dette skade saken. Hvor dum kan man bli?"

Ja si det. Det skal i alle fall innrømmes den norske ufokultisten at han her har stilt et ganske godt spørsmål...

UKUNNIGE OUTSIDERE ?

Philip J. Klass.

Robert M. Sheaffer.

James E. Oberg.

Det skulle være interessant å vite om Blomqvist med trosfeller også betrakter disse personene som ukunnige outsiders. Siden disse og mange med dem står for det samme syn som Sven Ove Hanssons, må en nesten gå ut ifra det.

Hvordan kan det da ha seg at nettopp disse outsiderne gang på gang har oppklart UFO-saker som ufobevegelsens vitenskapelige kapasiteter har meldt pass overfor og erklært som uforklarlige?

Og hva kan grunnen være til at fremtredende og troende uforskere til slutt er blitt skeptikere som en direkte følge av grundige studier og undersøkelser av ufo-materialet?

Det er TRO saken gjelder.

UFO OG IFO ≈

Den engelske ufo-forskeren Jenny Randles må vel med en viss rett kunne sies å representere den "vitenskapelig orienterte" fløyen på området. I det minste har hun ikke for vane å skjule data som ikke støtter ønsketenkning. I en artikkel i International UFO Reporter for januar/februar 1985 forteller hun bl.a. om et meget interessant og lærerikt tilfelle...

Jenny Randles opererer med fire faser i ervervelsen av UFO-data. Første fase er "begivenheten" (den opprinnelige stimulus. Dette kan være noe kjent eller ukjent. I begge tilfelle oppfattes det alltid gjennom sansene, og vi står dermed hos alle vitnene tilbake materiale fra annen fase; UFO-"observasjonen".

Randles forteller: - Jeg har undersøkt en rekke tilfeller hvor den vesentligste vanskelighet oppstår mellom "begivenhet" og "observasjon". Et spesielt illustrerende eksempel fant sted en meget frostklar desembermorgen, da uvanlige atmosfæriske forhold gjorde Venus ualminnelig iøynefallende. Ut på formiddagen, noen få timer etter Venus-"begivenheten", gav et lokalt par melding om en UFO-"observasjon", og jeg oppnådde å få deres vitneforklaring. De hadde sett et klart lys både gjennom trette øyne og isede vindusglass, som et noe forvrengt klart lys. Da de først bestemte seg for at det var et UFO de så holdt de øye med det i lang tid; mannen jeg snakket med jaktet det endog tvers over et myr-område. Til slutt skrumpet det inn til et lite punkt, etter hvert som himmelen ble lysere.

På tross av parets uvanlige ordvalg i beskrivelsen av "synet" var det mulig å slå fast hva de hadde sett. Deres forvrengninger hadde ikke totalt endret den medførte væremåten for Venus, som bare hadde oppført seg som den alltid gjør. Var jeg blitt fortalt at lyset hadde landet og spydd ut små vesener, ville den undersøkelsen jeg sto overfor ikke ha vært en så enkel oppgave.

Tredje fase i vår utvikling er den "beretningen" om UFOet som vitnene gir oss. Den største vanskeligheten her er at jo flere ganger beretningen blir gjentatt desto mer innviklet blir historien. Den tar opp detaljer fra reaksjonene hos dem som den blir fortalt til, og vitnet omformer ofte sin observasjon inne i hodet.

I den nettopp beskrevne IFO-saken om Venus fikk jeg anledning til å se denne prosessen i funksjon, da vitnene snakket med en lokal avis og ble intervjuet i TV, hvor de gjengav deres "beretning". Disse mediene ØNSKET en UFO-historie (jeg vet det, for jeg fortalte avisen hva den virkelige stimulus var: Avisen var ikke interessert!). Dette ønske ble tydelig overført på vitnene. Innen et døgn etter "begivenheten" var vitnenes "beretning" nå helt annerledes. De hadde utbygget den historien de opprinnelig fortalte meg og hadde nå en fast forankret form på UFOet (en høyst usedvanlig form) og de overvar endog en landing (noe som i virkeligheten var en illusjon frembragt av terrenget).

Hvis en ufolog hadde kommet inn i bildet nå ville det ha vært meget vanskelig for ham å finne ut av hva vitnene hadde sett. De beskrev ikke lenger Venus. Imidlertid krevde (og fikk) jeg sendetid i TV til å gjendrive deres versjon - og jeg foreslo for seerne at neste morgen hvis det var klart vær, skulle de gå ut og kikke i nøyaktig

samme retning som den vitnene hadde sagt at de hadde kikket i. Jeg lovet dem at de ville få se "UFOet". Det hadde nå kun gått to dager og Venus var stort sett i samme posisjon på himmelen.

Tilfeldigvis dukket medlemmer av en UFO-gruppe, som ikke just er kjent for sin kompetanse i etterforskningsmessig henseende, opp på scenen på dette tidspunktet. Jeg bestemte meg for å holde meg i ro og registrere hva som skjedde.

Jeg ble ikke overrasket over å oppdage at de mindre enn to dager etter "observasjonen" intervjuet vitnene og viste dem en samling UFO-bilder, idet man bad dem velge det bildet de syntes lignet mest på deres UFO. Etter denne utrolige handlingen valgte vitnene et av George Adamskis bilder, og gruppen gikk omgående videre til fjerde og siste fase, da de presenterte ufo-folket for en UFO-"rapport". Denne rapporten inneholdt alle deres fordommer og forutinntatthet, såvel som de tåpeligheter som fulgte sakens utvikling fra "begivenhet" til "beretning".

Gruppens endelige UFO-"rapport" betydde at et fremmed fartøy hadde landet ved siden av parets hus. Men alt det som hadde foregått var selvfølgelig en observasjon av Venus.

Studiet av denne IFO-saken lærte meg mer enn hundrevis av ekte UFO-begivenheter og jeg begynte å kikke mye mer omhyggelig på UFO-begivenheter som dem Allan Hendry dokumenterte i sin bok "UFO Handbook". Jeg er siden blitt foruroliget over det antall saker hvor usedvanlige UFO-"beretninger" er blitt frembragt av vitner til så alminnelige "begivenheter" som en observasjon av Månen.

#####

Så langt Jenny Randles, som vel å merke ikke er "skeptiker" men en ufolog tilknyttet den engelske ufo-organisasjonen BUFORA. Det er uten tvil en særdeles viktig og presis iakttagelse hun her har gjort, og i motsetning til ufologer flest har hun oppfattet poenget og trukket tilbørlig lærdom av det.

Den som ikke selv har kunnet studere slike beretninger vil knapt kunne forestille seg hvor karakteristisk og utbredt denne formen for feiltolkning og utbrodering faktisk er. NIVFO har under-

søkt en rekke tilfeller som nesten i detalj korresponderer med Randles' beretning om denne Venus-observasjonen. Vi har hørt hvordan vitnene opphisset forteller om sin iakttagelse av "en lysende farkost, med overbygninger, antenner" etc. på oversiden, eller med "gondollignende innretninger" hengende ned fra bunnen. Vi har bedt dem om å gå ut til samme tid neste morgen og fortalt at de da ganske sikkert vil få de "UFOet" på ny. Og ganske riktig: Venus var i rute den! I Hessdalen har Venus idet den går ned bak et fjell eller ås, blitt til en "stor, glødende farkost med en røk- eller kondensstripe etter seg..." Her har man eksempler på at mennesker uten noen som helst slags erfaring på dette området, som har vært tilstede under slike "observasjoner" har uttrykt stor forbløffelse over feiltolkningen. Også elementet med ufologers oppfølgelse er velkjent. De selekterer detaljer, utbroderer, og stimulerer vitnene til å utbrodere ytterligere. Et slående eksempel er saken fra Lånke, Stjørdal (1981), hvor en enkel iakttagelse av "noe som blenkte i solen" oppe på et jorde etter hvert ble til et "romskip" - og enda noe senere også ble forsynt med en "ufonaut" ordrett beskrevet fra UFO-litteraturen. Noen visne blad i nærheten av "landingsstedet" ble til "vegetasjon skadet av stråling" osv..

En annen ufolog som har forstått betydningen av å studere IFO-rapporter (= Identifiserte Flygende Objekter) er Allan Hendry. Han var sjefsetterforsker i Hynek's organisasjon CUFOS og arbeidet med UFO-rapporter i fire år. På noen måneder lærte Hendry det som Hynek aldri lærte på 30 år. Han oppdaget også at . . . bare ved å bruke et par timer i gjennomsnitt på hver sak var han i stand til å oppklare de aller fleste. Allan Hendry kom til at dersom mer tid, resurser og ekspertise hadde vært til rådighet ville trolig også denne lille resten ha blitt oppklart. Han trakk seg fra gesjeften i 1981.

Nettopp dette er trenden, og et meget betydningsfullt moment i saken: Grundige, kompetente undersøkelser fører til færre, stadig færre UFOer.

Dette kullkaster to grunnteser som

til stadighet blir gjentatt av ufo-supportere: "Man skal ikke bry seg med oppklarte saker, det er de uopplarte som har den store betydning." Og: "Bare den som på en forsvarlig måte har studert et tilstrekkelig antall UFO-rapporter kan forstå fenomenets realitet og betydning."

Men i virkeligheten er nærmest det motsatte tilfelle. Videre blir det fremholdt at det finnes en "hard kjernen" av UFO-tilfeller, og at denne kjernen representerer det "reelle" fenomenet. Her er man igjen ute på glattisen. Faktum er jo at også saker fra denne "harde kjernen" ofte får sin rimelige forklaring etter en tid og etter tilstrekkelig intens etterforskning. Hvor er så dette "reelle" fenomenet - hvilke saker er det som utgjør dette konkret og ikke bare temporært?

Philip Klass anmodet derfor Hynek om å velge ut en tre-fire UFO-saker fra denne "harde kjernen", de aller beste han kunne oppvise som verdens fremste ufo-ekspert gjennom flere årtier. Klass ville så sørge for at disse uangripelige tilfellene ble undersøkt og vurdert, bl.a. av det amerikanske vitenskapsakademi. Men stikk i strid med ufologisk logikk reagerte Hynek med å la være å svare på oppfordringen.

Her dukker det opp enda en ufologisk grunntese: "Det er den store mengden av UFO-rapporter som er utslagsgivende, ikke den enkelte sak. Det store antall rapporter er bevis i seg selv."

Dermed kolliderer ufologene atter en gang med anerkjent vitenskapelig tenkning. (På tross av deres "seriøse vitenskapelige" arbeidsgrunnlag). Man mener med andre ord at et knippe av svake argumenter har en styrke som intet av de enkeltstående har. Eller at "Når en myte deles av et stort antall mennesker blir den virkelighet". Eller: "Overbevis tilstrekkelig mange mennesker om en løgn, så blir den sannhet."

En slik relativistisk epistemologi er ikke uvanlig innen pseudovitenskapene, og den som aksepterer et slikt syn på sannheten er ikke særlig troverdig som kunnskapskilde. Derimot kan han givetvis være en fantastisk kilde til fantasier, rykter og pseudovitenskapelige bestsellere.

HØYSPENTLEDNING OG UFOER I HESSDALEN

I et tidligere nummer av NIB lovet vi å komme tilbake til en henvendelse vi i sin tid fikk fra en kontrollør i Televerket. Han forteller at den høyspentledningen som går gjennom Hessdalen er av et eldre, østeuropeisk fabrikat og som forlengst burde ha vært skiftet ut. Han har målt radio- og TV-støy nær ledningene, nettopp i et område hvor det er rapportert UFOer - samtidig med at vitner har lagt merke til flimring på TV-skjermen.

Kontrolløren peker på et forhold som vi tidligere har vist til her i NIB, nemlig at støy fra høyspentledninger som regel oppstår i tørt vær. Televerket har erfaring for at enkelte isolatortyper kan lage støy i en bestemt luftfuktighet. Dette gjelder særlig isolatorer av øst-europeisk fabrikat, som ble laget tidlig etter krigen. Høyspentnettet i Hessdalen (Ålen) er både gammelt og dårlig. Såvidt vi vet er det 22 kV spenning på ledningen. Det er sjeldent at såkalt "glimming" forekommer på så lav spenning, men det kan skje, f.eks. på grunn av saltbelegg ell.l. Det kan også skje hvis isolatorer er dårlige. Lysbuer eller overslag mellom porselen og metall kan forekomme.

Kontrolløren oppsummerer:

1. Det er registrert elektriske forstyrrelser når "lyset" er sett. Tilfeldighet eller sammenheng?
2. Lysfenomenet ses kun i klart eller tørt vær.
3. Beboerne har merket flere forstyrrelser på fjernsyn når lyset er observert.
4. På den annen side: 22 kilovolt er en noe lav spenning til at det kan skje en ionisering av luften omkring isolatorene. En oppstått lysbue vil ha problemer med å slukne av seg selv.

(over til neste side)

Disse betraktningene fra vår kilde i Televerket er også omtalt i det danske bladet UFO-NYT nr. 5-6/86, s. 22. Her har det sneket seg inn en aldri så liten misforståelse under den innledende omtalen av NIVFOs undersøkelser i Hessdalen. Det vises helt riktig til at NIVFOs undersøkelser har antydning at noen av lysfenomenene kan skyldes plasma. Men så står det at vi hittil - dvs. før rapporten om høyspentledningen, har manglet den tingen som kunne utløse disse plasma-fenomenene.

"HESSDALSRAPPORTEN"

Her vil vi gjerne få gjøre nye lesere oppmerksom på at NIVFO var den første instans som ble varslet om lysfenomenene i Hessdalen og at vi startet undersøkelser en god stund før noen annen. Vi hadde bl.a. også folk stasjonert mer og mindre permanent i dalen. Fra 1. april til 1. mai 1984 opprettet og drev vi en meteorologisk stasjon, utstyrt med instrumenter til en ordinær meteorologisk hovedstasjon ved Meteorologisk Institutt. Stasjonen var også forsynt med annet avansert måleutstyr. Hovedhensikten var å teste en hypotese inndelt i to hovedgrupper: Plasma-teorien og inversjonsteorien. Vi benyttet også fly til foto-grafering fra luften.

Kort fortalt kunne vi ut fra alle disse nøyaktige målingene slå fast at der over Hessdalen rådet akkurat de atmosfæriske forhold som burde være tilstede ved forekomsten av plasma- og inversjonsfenomener. Alle resultater og konklusjoner er samlet i en egen rapport: Hessdalsrapporten. Mye har dessuten vært omtalt i tidligere numre av NIVFO-Bulletin.

FLERE FORSKJELLIGE FENOMENER

Vitenskapelige undersøkelser av UFO-beretninger generelt tyder på at det ikke er tale om ett spesifikt fenomen, men om en rekke forskjellige stimuli og hendelser som hver for seg avstedkommer rapportene, inklusive psykologiske og sosiologiske faktorer. Så også i Hessdalen. Våre mange ulike undersøkelser har vist at en meget stor del av det som er rapportert sett kan føres tilbake til konvensjonelle årsaker, som stjerner, planeter, fly, lykter, billys osv. osv., samt kanskje omtalte høyspentledninger.

EN REST AV "UFORKLARTE"

Men også her sto man tilbake med en liten rest av tilfeller som ikke så lett lot seg forklare på denne måten. Og det er denne resten som etter alt å dømme dreier seg om atmosfærisk plasma, temperaturinversjoner, samt en kombinasjon av disse. Grunnlaget for begge disse fenomenene er tilstede i rikt monn.

HESSDALEN - ET UFOLOGISK MEKKA

De UFO-foreningene som har funnet sitt Mekka i Hessdalen vil naturligvis ikke høre snakk om "naturlige" forklaringer, langt mindre studere dem. For disse er historiene fra Hessdalen et ufattelig mysterium, og valfarten til stedet synes ikke å ha noen ende. Man kombinerer "data" fra andre steder (unntatt de som støtter en rimelig forklaring) og man filosoferer seg langt ut på de store vidder.

En påstand som stadig blir fastholdt er at fenomenene i Hessdalen er enestående. Til og med ufologer som burde vite bedre har uttalt dette. Men det faktiske forhold er at det finnes en lang rekke steder rundt om i verden hvor slike "stedsbundne" lysfenomener har opptrådt fra lang tid tilbake. Vi har tidligere satt opp en fortegnelse over noen av de mest kjente stedene i andre land, men slike fenomener skal også opptre andre steder i Norge. Det dreier seg om naturfenomener, bl.a. speiling av lyskilder i inversjonslag i luften, atmosfærisk plasma, geologisk betingede fenomener osv. Men dette er naturligvis ting man ikke snakker om i menigheten.

For ikke så lenge siden uttalte en ufolog til en avis at "dersom et forsknings-institutt har forklart Hessdalsfenomenene, så må de også fortelle hvordan." Ja, det er jo et rimelig forlangende. Et rimelig forlangende burde det vel også være at vedkommende ufologer leste annet enn billig UFO-propaganda. Om så hadde vært tilfelle ville de ha kjent til forklaringene i detalj - selv om de naturligvis ikke ville kunne la seg svekke i troen av den grunn. UFO-mytene holdes i live ved at de håndteres av personer som

ikke under noen omstendighet vil ha oppklaringer.

Dette betyr dog ikke at det ikke finnes organisasjoner som arbeider seriøst med tingene, og som må sies å holde sin sti ren. Disse er det dog meget få av, og de burde offisielt distansere seg fra de øvrige ved klart å si ifra om forskjellen. Et eksempel til etterfølgelse på dette punkt er CENAP i Tyskland.

UFO I ÅL

Denne historien er omtalt i NIVFO-Bulletin nr. 3 og 4-5/86. For våre helt nye lesere oppsummeres sakens grunntrekk: Ved Torpo, Ål, ble det funnet to sirkelformede merker på bakken. Samtidig sto det frem en person, Torfinn Tonning, og fortalte at han hadde tatt opp på video noen merkelige lys på himmelen. Under telefonsamtaler med NIVFO understreket Tonning hele tiden at det eneste han var interessert i var å få video-opptaket undersøkt best mulig med tanke på en forklaring. Like sikkert understreket han at det han fremfor alt ville unngå var at filmen kom i hendene på ufo-entusiaster og ble gjort til gjenstand for global mytespredning. Tonning var meget opptatt av sin seriøsitet her.

NIVFO avslørte så at sirklene på bakken var av eldre dato og at de hadde en helt naturlig årsak. Det var såkalte "hekseringer", fremkalt av sopp, og altså ikke landingsmerker etter de filmede UFOene.

Da Tonning fikk høre dette mistet han tilsynelatende interessen for å få filmen undersøkt. Nå ville han deponere den i en bankboks inntil "oppstyret hadde lagt seg". Det som dog skjedde var at Tonning lot sitt video-opptak bli vist på UFO-foreningsmøter, samt at han gikk til et reklamebyrå med det! Nå nektet han plent å la filmen bli undersøkt og heller ikke ville han besvare spørsmål om observasjonen skriftlig. Under telefonsamtale hadde Tonnings svar vært påfallende vage og usikre.

DET VIDERE FORLØP I ÅL-SAKEN

Som en ser ble det stor forskjell mellom liv og lære hos denne UFO-observatøren. Da det kom til stykket var han ute etter det stikk motsatte av det han så sterkt understreket i samtalene. Da vi ringte ham og påpekte dette benektet Tonning at filmen var vist på UFO-foreningsmøter, på tross av dette kan dokumenteres. Når han hadde henvendt seg til et reklamebyrå med filmen var det i den hensikt å få utført slike undersøkelser av opptaket som NIVFO hadde tilbudt ham gratis.

En UFO-forening har etter sigende vist filmen hos Forsvarets Forskningsinstitutt, og forteller at man der var meget "imponert" over de lysflekkenes som opptaket viser. (Like imponert som Forsvaret var over UFO-bildet fra Aure på Nordmøre?) (!) Vi hadde noen samtaler med nevnte reklamebyrå, hvor de to vi snakket med var meget skeptiske til hele saken. Men nå har man funnet en mann innen byrået som ifølge UFO-foreningen har "tent" på filmen og, som det heter, forsøker å sette i gang en "profesjonell markedsføring" av den. Dette vil dog avhenge av hvordan det tyske Springer Verlag stiller seg til saken. NB: Springer Verlag er et berykret sensasjonsforetak, kjent for ukritisk spredning av de mest tvilsomme ting.

Det er altså interessant å se hvordan de faktiske forhold etter hvert utfolder seg også i denne saken. Den opprinnelig så ytterst "objektive og skeptiske" UFO-observatøren har vist seg som en virkelig entusiast i hvert eneste henseende, og han ønsker video-opptaket håndtert deretter. UFO-foreningsmøter og Springer Verlag via et reklamebyrå, det er de rette fora for denne filmen.

I omtalen av saken i UFO-NYT 5-6/86 har det oppstått en liten misforståelse, idet man gir inntrykk av at NIVFOs forklaring på avtrykkene i bakken ikke går på hekseringer. Dette skyldes at vi også gjengav en annen mulig forklaring fremsatt av en bonde på stedet, nemlig tømming av gjødseltanker. La det derfor være slått fast at NIVFOs offisielle forklaring, også gjengitt i avisene, er heksering.

UFOLOGISK TV-DEBUT

Fredag den 3. april 1987 hadde norske ufologer sin debut på fjernsynet. Anledningen var programposten "Senfredag" med Dan Børge Akerø som mannen bak ideene.

Ufo-foreningen stilte med to representanter. Som motdebattanter hadde man valgt ut astronomiprofessor Rolf Brahde og forsker Eivind Thrane fra Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) på Kjeller. Dessuten deltok forfatteren Jon Bing. Ufologene var også utstyrt med en supportergjeng i salen, som sørget for latter og klapping på de "rette" stedene. Et eksempel på dette var da en av ufologene gjorde astronomen oppmerksom på at planeten Mars ikke kan opptre nede i dalbunnen i Hessalen. Denne intellektuelle prestasjonen avstedkom en storm av begeistring hos akklamatørene i salen. Brahde på sin side falt ikke for fristelsen til å replisere på samme nivå men holdt seg hele tiden saklig. Dét må en si er ganske imponerende i en situasjon hvor han med den største letthet kunne ha fått hele det norske TV-publikum til å le som aldri før denne senfredagkvelden.

Ufologene brukte de vanlige standardargumentene, inklusive kritikk av vitenskapens manglende interesse for dette store fenomenet av ukjent natur. Brahde og Thrane svarte så godt de kunne og mente at det finnes mer lukrative emner å bruke tid på enn et felt som ikke har gitt noe positivt i løpet av 40 år. Jon Bing og programlederen mente tydeligvis at der er mer mellom himmel og jord.... Dog glimtet Bing til ved å peke på at det menneskelige sanseapparat ikke alltid er det mest pålitelige instrument for registrering av begivenheter.

Naturligvis ble UFOene i Hessdalen satt i fokus. Noe bevis å slå i bordet hadde ufologene ikke, og Brahde viste korrekt til visse naturlige prosesser som kunne forklare lysene i Hessdalen. Også Thrane understreket dette. Ufologene forsøkte ved denne anledningen å spille en hel del på "martyreffekten", bl.a. ved å legge ut

FOTO: KJELL ØYMO

— Det er nok mer enn vi aner mellom himmel og jord, mente programlederen Dan Børge Akerø etter gårdagens intense studiodebatt i «Senfredag» om UFO'er.

om hvordan folket i Hessdalen var blitt utsatt for latterliggjørelse. Hva som ikke kom frem var at denne latteren, i den grad den måtte ha forekommet, ikke først og fremst er rettet mot selve fenomenene eller de som rapporterer dem. Det skjær av komikk som i alle år har omgitt temaet er det ikke minst enkelte ufologer selv som har sørget for å skape.

Det har dessverre mer enn en gang vist seg at arrangører av ufodebatter o.l. har en tendens til å unngå deltakelse av virkelig erfarne skeptikere. Rolf Brahde er ikke uerfaren i ufo-spørsmål, men mange viktige momenter ble utelatt ved denne anledningen, til og med Hessdalsrapporten. Det ble heller ikke stilt virkelig intrikate spørsmål til ufologene. Siden heller ikke beskjedenhet sto frem som noen sterk side hos disse, burde nok Brahde et par ganger ha svart med samme mynt. Det er naturligvis vanskelig å hevde at planeten Mars kan bli sett i dalbunnen, og at bærplukkeres lommelykter eller lysbuer fra en dårlig høyspentledning kan observeres på himmelen. Men siden en skeptiker ikke er bundet av motpartens logiske system kunne han bare ta faktorene bytte plass.

Det var mye latter under ufo-innslaget på senfredag, og det er tydelig at man betrakter temaet som ren underholdning. La det være tilføyet at det ikke bare var supportergjengen som lo.

Disse supporterne lot til å være personer som mente seg å ha sett UFOer.

Lørdag den 4. april hadde weekend-Aftenposten tre helsider om UFOer, med utgangspunkt i innslaget på senfredag. Her uttaler en av ufologene at dette er den beste debatten vi har hatt om UFOer i Norge. Han var meget fornøyd med at temaet ble tatt opp på denne måten og regner med en strøm av henvendelser etter dette. Hverken de troende i salen eller den troende programlederen har forandret syn etter debatten. Det ville da også være ganske oppsiktsvekkende dersom det ikke skulle mere til for å rokke ved denne type tro. Saken er vel den at noe slikt er umulig for manges vedkommende. Noe annet ville det være hvis det i stedet var tale om en oppfatning bygget på det man har hørt og lest. Men ingen synes å ha ofret noen oppmerksomhet på hvordan man kom frem til sin trosoppfatning.

"Latterliggjort ufolog"

Også i avisen forsøker ufologene å spille på "martyreffekten". En av dem forteller at han opplever nærmest daglig å bli latterliggjort for sitt engasjement. "Typisk nok er det mennesker uten kunnskap om ufologi og astrofysikk som ynder å latterliggjøre ham", heter det. - Folk ler egentlig av sin egen uvitenhet, sier han.

Dette med folks uvitenhet har etter hvert blitt en obligatorisk replikk i listen av standardargumenter for UFO-supportere. At påstanden, som så mange andre av det myteskapende slaget er ganske meningsløs får så være.

Avisen fortsetter med å referere endel ferske ufo-observasjoner (som NIVFO ser nærmere på), og deretter følger noen uttalelser basert på telefonintervju med NIVFO. Reportasjen avrundes med følgende innslag:

I 30 år har oberst Alf Hauge vært tilknyttet Forsvarets radarstasjoner over store deler av landet. Han er i dag stasjonssjef på Måkerøy radarstasjon - og sitter med førstehåndsinformasjon om radarobservasjoner som i første omgang er vanskelige å identifisere. - Min personlige oppfatning er at de aller fleste rapportene om såkalte ufo-observasjoner skyldes meteorologiske fenomener. I løpet av mine år ved radarstasjonene har jeg

ennå til gode å oppleve at ikke fremmede signaler på radaren senere er blitt identifisert. Jeg har ingen tro på at det svever "tallerkener" over oss, innrømmer oberst Hauge.

Denne uttalelsen synes i hvert fall ikke å være basert på ren uvitenhet.

FØRTIÅRSJUBILEUM

I år kan ufologien feire sitt førtiårsjubileum. Det samme kan ifologien - den læren som forteller at UFOene er identifisert som farkoster fra andre kloder.

Disse 40 årene har vært bemerkelsesverdig resultatløse, men ikke helt: En rekke av "klassikerne" er oppklart. Oppklaringsprosenten generelt har øket markant. Myter har bleknet, kjente ufologer er blitt skeptikere som følge av øket viten. Radarobservasjonene forsvant proporsjonalt med forbedringene av radarutstyret. Erfarne skeptikere har skrevet bøker og spiddet mange dogmer.

Flere ufologer er blitt klar over nødvendigheten av å rydde opp i ufologiens fortid. Det første de da bør gjøre er å definere sitt problem og sin innsats klarere. "Ufosyndromet" består fremdeles av et konglomerat av ideer, trosoppfatninger, ismer og retninger; helt fra psykopatologiske fantasier til halvvitenskapelig innsats for å løse et antatt intellektuelt problem. Det er derfor beklagelig at sistnevnte kategori ikke trekker klarere grenser mellom sin virksomhet og resten av konglomeratet. En av grunnene til dette kan være at også disse gruppene har en medlemsstokk av uforomantikere som ville falle fra hvis de kioskpregede innslagene forsvant.

Man opplever i dag at stadig flere seriøst interesserte tar til orde for at det er ufologenes opptreden gjennom årene som er grunnen til latterliggjørelse og stagnasjon. Og dessuten at "UFO-gåten", hvis noe slikt finnes, aldri vil bli løst - i det minste ikke så lenge det finnes ufologer. De blåser hele tiden liv i ballongen og de gjør felles sak med en sensasjonshungrig presse, samt profitte-jagende forfattere. I stedet for å klage over at folk ler, bør man nå foreta den kursendring som er nødvendig for at folk ikke skal le i førti år til.